

Beheervisie gemeentelijke begraafplaatsen

compacter inrichten, participeren, investeren

Gemeente Venlo

B1251CA1/20180430

Verantwoording

Projectnaam : Visie begraafplaatsen
Projectnummer : B1251CA1
Documentnummer : B1251CA1/20180430
Status : Definitief
Versie : 1.0
Datum : 30 april 2018

Opdrachtgever : Gemeente Venlo
Postadres : Postbus 3434
Postcode & Plaats : 5902 RK VENLO
Contactpersoon : de heer M Stadlander
Telefoonnummer : 077 3597266
E-mail : m.stadlander@venlo.nl

Auteur(s) :
Controle :
Akkoord : _____
Vrijgave : _____

Inhoudsopgave

0	Managementsamenvatting	4
1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Definities	5
1.2.1	Graf ruimen	5
1.2.2	Ondergronds en bovengronds begraven	6
1.2.3	Bijzondere begraafplaats	6
1.2.4	Inbesteden	6
1.3	Doel/centrale vraag	6
1.4	Inkadering	6
1.5	Leeswijzer	7
2	Totstandkoming	8
2.1	Activiteiten	8
2.2	Raadsconsultatie	8
2.2.1	Motie 1 november 2017	8
2.2.2	Raadsnotitie 13 juni 2018	8
2.2.3	Toekomstmogelijkheden	9
2.2.4	Kernpunten uit de raadsconsultatie	14
2.3	Resultaten informatiebijeenkomsten en vragenlijsten	14
2.3.1	Bewoners/vrijwilligers	14
2.3.2	Uitvaartondernemers	15
2.4	Huidige situatie	16
3	Analyse / huidige status	17
3.1	Visuele inspectie	17
3.1.1	Begraafplaats Venlo	17
3.1.2	Begraafplaats Tegelen	18
3.1.3	Begraafplaats Belfeld	18
3.1.4	Begraafplaats Blerick	19
3.1.5	Begraafplaats Velden (Molendijk)	19
3.1.6	Begraafplaats Velden	20
3.2	Huidig beleid	20
3.2.1	Kansen	21
3.2.2	Aandachtspunten	21

3.3	Begraafbehoefte en –capaciteit	22
3.4	Exploitatie / financieel	22
3.4.1	Huidige status	22
3.4.2	Kansen	27
3.4.3	Aandachtspunten	27
3.5	Organisatie proces begraven: administratie, onderhoud	28
3.6	SWOT analyse	28
3.6.1	Sterktes	28
3.6.2	Zwaktes	29
3.6.3	Kansen	29
3.6.4	Knelpunten	29
4	Trends en ontwikkelingen	30
4.1	Cremeren	30
4.2	Natuurbegraven	31
4.3	Begraven volgens andere culturen	32
4.4	Maatschappelijke trend: ontzorgen	32
4.5	Maatschappelijke trend: meer vrijheid/geen strakke regels	32
4.6	Kindergraven	33
4.7	Bovengronds begraven	34
4.8	Begraven op eigen terrein	34
4.9	Gebruik en nevengebruik van de begraafplaats	34
5	Kernpunten toekomstig beleid	36
5.1	Verkleinen totale begraafoppervlak	36
5.2	Multifunctionaliteit	36
5.3	Erfgoed	36
5.3.1	Begraafplaats Venlo	36
5.3.2	Begraafplaats Tegelen	39
5.4	De begraafplaatsen	41
5.5	Advies toekomstbestendige begraafplaatsen	41
6	Maatregelen en aanbevelingen	43
6.1	Compacter inrichten	43
6.2	Participeren	43
6.3	Inbesteden	43
6.4	Communicatie en PR	43
6.5	Differentiatie productaanbod	43
6.6	Huidige Beheers verordeningen	44
6.7	Opstellen beleidsregel voor begraven op eigen terrein.	44
Bijlage A Begraafbehoefte en capaciteitsberekening		45

0 Managementsamenvatting

De gemeente Venlo heeft zes gemeentelijke begraafplaatsen in beheer, waarvan op vijf begraafplaatsen actief begraven wordt. In de volgende woonkernen liggen de gemeentelijke begraafplaatsen:

- Belfeld
- Tegelen
- Blerick
- Venlo
- Velden

In Velden ligt ook de begraafplaats (aan de Kloosterstraat) waarop alleen sporadisch bijzettingen in bestaande graven plaatsvinden.

In opdracht van gemeente Venlo heeft KYBYS een beleid voor toekomstbestendige gemeentelijke begraafplaatsen opgesteld. Omdat de gemeente Venlo hecht aan participatie en draagvlak is er bij de totstandkoming van deze visie nadrukkelijk voor gekozen om de input van bewoners, vrijwilligers en uitvaartondernemers hierbij te betrekken in de vorm een aantal informatiebijeenkomsten.

Uit de SWOT analyse komt naar voren dat een sterkte van de begraafplaatsen is dat het onderhoud wordt uitgevoerd door vrijwilligers (Velden en Belfeld) en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt vanwege een beperking (Venlo, Tegelen en Blerick). De begraafplaatsen vormen een groene oase van rust. Een zwakte is dat met uitzondering van de begraafplaatsen in Velden en Tegelen het onderhoudsniveau minder verzorgd is. Belangrijkste kansen voor de begraafplaatsen zijn kostenbesparing door inbesteding en oppervlaktereductie. Met name het afnemend aantal begravingen vormt een knelpunt voor de begraafplaatsen.

De belangrijkste relevante trends en ontwikkelingen die kansen bieden voor de situatie in gemeente Venlo, zijn de toename van het aantal crematies en van het aantal Islamitische begravingen. Daarnaast zijn er mogelijkheden om in te spelen op de trend van meer belangstelling en aandacht voor (herinneringsmonumenten bij) kindergraven en nevengebruik van de begraafplaatsen.

De pijlers van de toekomstvisie voor de begraafplaatsen worden gevormd door compacter inrichten, participeren en investeren. Compacter inrichten betekent het terugbrengen van het begraafoppervlak en daarmee vermindering van de oppervlakte gerelateerde kosten door omvorming en vermindering van intensief onderhouden delen dan wel door afstoting/verkoop van delen van de grond (dit geldt met name voor begraafplaats Venlo). Met participeren wordt ingezet op het faciliteren en ondersteunen van vrijwilligers voor een deel van het onderhoud van de begraafplaatsen en het ophalen van de mening en ideeën van bewoners/vrijwilligers/uitvaartondernemers, bijvoorbeeld middels klankbordgroepen. Investeren heeft betrekking op het werken met wsw'ers voor een deel van het onderhoud; begraafplaatsen zijn immers bij uitstek geschikt als beschutte werkplek en dit heeft financieel een substantieel positief effect op de begroting.

1 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de aanleiding, de definities en het doel beschreven. Ook is er een leeswijzer opgenomen.

De gemeente Venlo heeft zes gemeentelijke begraafplaatsen in beheer, waarvan op vijf begraafplaatsen actief begraven wordt. In de volgende woonkernen liggen de gemeentelijke begraafplaatsen:

- Belfeld
- Tegelen
- Blerick
- Venlo
- Velden

In Velden ligt ook de begraafplaats (aan de Kloosterstraat) waarop alleen sporadisch bijzettingen in bestaande graven plaatsvinden.

1.1 Aanleiding

De gemeenteraad van Venlo heeft in zijn vergadering van 10 november 2017 de volgende motie aangenomen:

Overwegende dat:

1. De gemeente is veel geld kwijt aan het onderhoud op de begraafplaatsen.
2. Er in toenemende mate voor crematie wordt gekozen waardoor steeds meer ruimte op de begraafplaatsen leeg blijven.
3. Door deze over te dragen aan professionals, bedrijven die van het beheren van begraafplaatsen hun vak hebben gemaakt er toe kan leiden dat de gemeentelijke begraafplaatsen zonder verlies kunnen draaien.
4. Vrijwilligers al jarenlang het onderhoud voor een belangrijk deel op zich hebben genomen.

Roept het college op:

Rekening houdend met het bovenstaande een toekomstvisie op te stellen voor de begraafplaatsen en voor het zomerreces van 2018 mee naar de raad te komen.

De gemeente Venlo heeft zes gemeentelijke begraafplaatsen in beheer, waarvan op vijf begraafplaatsen actief begraven wordt. In de volgende woonkernen liggen de gemeentelijke begraafplaatsen:

- Belfeld
- Tegelen
- Blerick
- Venlo
- Velden

In Velden ligt ook de begraafplaats (aan de Kloosterstraat) waarop alleen sporadisch bijzettingen in bestaande graven plaatsvinden.

1.2 Definities

1.2.1 Graf ruimen

Een graf kan worden geruimd als de termijn waarvoor het graf uitgegeven is, verstreken is. De eigenaar van een begraafplaats is niet verplicht om het graf meteen te ruimen. De eigenaar van een begraafplaats kan een graf ruimen wanneer hem dat uitkomt (bijvoorbeeld direct na afloop van de termijn of na 6 maanden of na 50 jaar of nooit).

Het ruimen van graven kan op twee manieren gebeuren.

- De stoffelijke resten worden dieper in hetzelfde graf begraven. Boven in het graf is dan ruimte ontstaan voor nieuwe kisten.
- De stoffelijke resten worden naar een andere plek op de begraafplaats in een soort verzamelgraf voor botten overgebracht.

In Venlo wordt vrij snel alleen het grafmonument verwijderd (bovengronds ruimen). De inhoud van het graf volgt meestal jaren later.

Men kan niet vooraf een keuze maken voor de manier van ruimen. In de wet is geregeld dat dit een eigen bevoegdheid van de houder van de begraafplaats is. Als men bijvoorbeeld wil dat na de ruiming de stoffelijke resten gecremeerd worden, moet men dat zelf nog regelen vlak voor het einde van het verlopen van de termijn.

1.2.2 Ondergronds en bovengronds begraven

De gebruikelijke manier van begraven in Nederland is op begraafplaatsen, in de grond. De kisten worden op een wettelijk voorgeschreven diepte begraven. Kisten hoeven niet altijd in het zand te staan; op sommige begraafplaatsen kunnen ze ook in kelders worden geplaatst.

In Zuid-Europese landen is het heel gebruikelijk dat overledenen in grafhuisjes of wandgraven bovengronds worden begraven. In Nederland komt het bovengronds begraven slechts incidenteel voor. In o.a. Haarlem, de Heilig Landstichting, Zwolle en Valkenburg liggen begraafplaatsen met wandgraven. Maar ook in de rest van Nederland worden overledenen soms begraven in particuliere mausolea, kleine grafhuisjes. Het blijven echter uitzonderingen.

1.2.3 Bijzondere begraafplaats

Er zijn gemeentelijke en bijzondere begraafplaatsen. Een bijzondere begraafplaats kan slechts worden aangelegd en in stand gehouden door een kerkgenootschap dan wel door een privaatrechtelijke rechtspersoon of een natuurlijk persoon.

1.2.4 Inbesteden

In overheidsland wordt de term uitbesteden gebruikt indien werkzaamheden niet zelf maar in opdracht door derden worden uitgevoerd. Inbesteden is de tegenpool van uitbesteden en wordt gebruikt in de betekenis van zelf uitvoeren. Bij inbesteden kiest men er voor om bepaalde activiteiten in eigen beheer uit te (laten) voeren door de eigen organisatie.

1.3 Doel/centrale vraag

De visie moet antwoord geven op de volgende vragen:

- Is het wenselijk alle begraafplaatsen open te houden?
- Op welk kwaliteitsniveau dienen de begraafplaatsen onderhouden te worden?
- Is de inzet van vrijwilligers wenselijk en mogelijk?
- In hoeverre is kostendekkend begraven op de begraafplaats mogelijk?

De centrale vragen bevatten de kern van de scenario's van het toekomstig beleid.

1.4 Inkadering

Deze visie is een beheervisie voor de gemeentelijke begraafplaatsen zoals benoemd in de beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen Venlo 2010. Uitdrukkelijk worden bijzondere begraafplaatsen voor de gemeentelijke begraafplaatsen in deze visie niet betrokken. Voor een visie over alle begraafplaatsen binnen de gemeentegrenzen van de gemeente Venlo zijn additionele besluiten nodig.

1.5 Leeswijzer

De visie voor de gemeentelijke begraafplaatsen in Venlo bestaat uit 2 onderdelen, deze documenten tezamen vormen de visie. Dit betreft:

- Beheersvisie gemeentelijke begraafplaatsen Venlo (juni 2019)
- Cultuurhistorische inventarisatie begraafplaatsen gemeente Venlo (maart 2005)

In het document Beheersvisie gemeentelijke begraafplaatsen Venlo worden in hoofdstuk 2 beschreven hoe deze visie tot stand is gekomen. In hoofdstuk 3 worden diverse aspecten van het begraafplaatsbeheer beschreven en geanalyseerd, waaronder de beeldkwaliteit van de begraafplaatsen, de begraafbehoefte en capaciteit, de begraafplaatsexploitatie en de organisatie van het proces begraven. In hoofdstuk 4 komen de trends en ontwikkelingen aan bod. De kernpunten voor toekomstig beleid worden beschreven in hoofdstuk 5. De maatregelen en aanbevelingen staan genoteerd in hoofdstuk 6. Bijlage A is de becijfering en onderbouwing van de diverse cijfers.

De toekomstvisie is mede tot stand gekomen op basis van de input van bewoners, vrijwilligers en uitvaartondernemers.

2 Totstandkoming

In dit hoofdstuk is de totstandkoming van de beheers visie beschreven.

2.1 Activiteiten

Bij het opstellen van een beleid voor toekomstbestendige gemeentelijke begraafplaatsen in Venlo heeft KYBYS de volgende activiteiten verricht:

1. Inventarisatie en analyse van de begraafplaatsen: Venlo, Blerick, Velden, Tegelen en Belfeld
2. Raadsconsultatie
3. Organiseren informatieavonden voor inwoners, vrijwilligers en uitvaartondernemers
4. Analyse uitkomsten vragenlijsten informatiebijeenkomsten
5. Opstellen beheers visie gemeentelijke begraafplaatsen Venlo inclusief:
 - a. Begraafbehoefte- en capaciteitsberekening
6. Advies protocol lijkbezorging van gemeentewege, gepresenteerd in de raadsconsultatie
7. Advies beleid begraven op eigen terrein, gepresenteerd in de raadsconsultatie

2.2 Raadsconsultatie

2.2.1 Motie 1 november 2017

De motie van 1 november 2017 “Motie toekomstvisie begraafplaatsen” is door de Raad unaniem aangenomen. De motie luidt:

1. De gemeente is veel geld kwijt aan het onderhoud van de begraafplaatsen.
2. Er is in toenemende mate voor crematie gekozen waardoor steeds meer ruimte op de begraafplaatsen leeg blijven.
3. Door deze over te dragen aan professionals, bedrijven die van het beheren van begraafplaatsen hun vak hebben gemaakt er toe kan leiden dat de gemeentelijke begraafplaatsen zonder verlies kunnen draaien.
4. Vrijwilligers al jarenlang het onderhoud voor een belangrijk deel op zich hebben genomen.

2.2.2 Raadsnotitie 13 juni 2018

Bovengenoemde punten uit de motie zijn vertaald in de volgende toekomstmogelijkheden ten aanzien van het beheer van de gemeentelijke begraafplaatsen. De volgende uitgangspunten voor het opstellen van de toekomstvisie begraafplaatsen zijn met de raad gedeeld:

1. Geen nader onderzoek doen naar het overdragen aan professionele bedrijven.
2. Ongebruikte grafvelden sluiten en onderhoudsarm beheren.
3. Nader onderzoek doen naar de mogelijkheid van de verkoop van een gedeelte van de begraafplaats Venlo.
4. In overleg met de inwoners van deze kernen onderzoeken welke ideeën er bij hen leeft over de toekomst van de begraafplaats en of de inzet van vrijwilligers gestimuleerd kan worden.
5. nader onderzoek naar het terugbrengen van het BGO en de gevolgen daarvan (financieel, ruimtelijk, etc.).
6. Differentiatie van producten en diensten onderzoeken.
7. Stel een beleidsregel ‘Protocol lijkbezorging van gemeentewege’ op en leg dat tegelijkertijd met de toekomstvisie begraafplaatsen ter vaststelling voor aan de raad.
8. Stel een beleidsregel op ‘bijzondere begraafplaatsen op particuliere grond’ en leg dit tegelijkertijd met de toekomstvisie begraafplaatsen ter vaststelling voor aan de raad.
9. Zijn er mogelijkheden voor een begraafplaats op islamitische wijze
10. De begraafplaatsen zijn ook een plek van herdenking, rust en bezinning met functies als park, beeldentuin of wandelroute. De begraafplaatsen hebben een cultuurhistorische waarde.
11. Hoe kunnen we de vrijwilligers binden?

12. Hoe kun je begraven betaalbaar houden voor zowel gemeente als voor de burger.

2.2.3 Toekomstmogelijkheden

Bovengenoemde punten uit de motie zijn vertaald in de volgende toekomstmogelijkheden ten aanzien van het beheer van de gemeentelijke begraafplaatsen. De volgende uitgangspunten voor het opstellen van de toekomstvisie begraafplaatsen zijn met de raad gedeeld:

- Mogelijkheid 1: Comprimeren en afstoten begraafoppervlakten en inzet vrijwilligers vergroten.
- Mogelijkheid 2: Privatiseren van de gemeentelijke begraafplaatsen.
- Mogelijkheid 3: Centraliseren van begravingen op één bestaande begraafplaats.

2.2.3.1 Mogelijkheid 1: Comprimeren en afstoten begraafoppervlakten en inzet vrijwilligers vergroten

Uit de analyse van de exploitatie blijkt dat:

- De inzet van vrijwilligers een positieve bijdrage hebben geleverd aan financiële gesteldheid van het beheer van de gemeentelijke begraafplaatsen;
- De huidige begraafplaatsen zijn te groot ten aanzien van de begraafbehoefte en de afmetingen van de huidige begraafplaatsen zijn te groot om geheel door vrijwilligers te laten onderhouden.

Een combinatie van beide maatregelen zal mogelijk het gewenste resultaat behalen; namelijk beheren van de *benodigde* begraafcapaciteit en verlagen van de kosten.

2.2.3.1.1 Kansen

- De huidige betrokkenheid en inzet van vrijwilligers in de gemeente Venlo is bijzonder. Inzet van vrijwilligers ten behoeve van gemeentelijke begraafplaatsen is over het algemeen elders nihil;
- Verlagen van de onderhoudskosten door inzet van vrijwilligers;
- Op de niet-benodigde delen van op de begraafplaatsen worden geen graven uitgegeven, deze delen kunnen afgestoten/verkocht worden en een nieuwe bestemming krijgen;
- Niet-benodigde delen op de begraafplaatsen worden niet onderhouden of op een laag niveau onderhouden;
- De te onderhouden grafvelden zijn 'te overzien' doordat de totale oppervlakte van de begraafplaats is afgenomen;
- De gebruikte grafvelden worden beter benut door regelmatig tussenliggende vrijgekomen graven te ruimen;
- Verbetering van de sfeer op de begraafplaatsen doordat de bezette graven bij elkaar liggen;
- Meer mogelijkheden/kansen door nabestaanden zelf een keuze te laten maken tussen vrijgekomen tussenliggende graven op de grafvelden;
- Inzet van vrijwilligers betekent meer betrokkenheid bij de begraafplaatsen – wellicht vertaalt zich dit ook in meer uitgiften van graven of as bestemmingen;
- De ligging van begraafplaats Venlo is zodanig gunstig dat overbodige oppervlakten in tegenstelling tot de overige begraafplaatsen wel een economische waarde vertegenwoordigt;
- Er bestaan goede mogelijkheden voor het comprimeren van grafvelden. Het gemiddelde bruto grafoppervlak (BGO) van de gemeentelijke begraafplaatsen is 16,8 m²; dit is erg hoog. Bij een bruto grafoppervlak van 6 à 8 m² (gebruikmakend van een praktische grafveldindeling) kan vaak een goede balans gerealiseerd worden in beheer-/onderhoudskosten en de te ontvangen opbrengsten.

2.2.3.1.2 Aandachtspunten

- Gemeente blijft eindverantwoordelijk voor het onderhoud/voor de begraafplaatsen;
- Inzet van vrijwilligers op alle begraafplaatsen is naar alle waarschijnlijkheid niet mogelijk. Praktijk wijst uit dat de ligging van begraafplaatsen (in een woonkern) een belangrijke factor voor vrijwilligers is om onderhoud uit te voeren;
- De huidige vrijwilligers zijn op leeftijd, geen garantie op voortgang van de werkzaamheden in de toekomst;

- Gemeente moet de begraafplaatsen blijven 'promoten' om de vrijwilligers enthousiast te houden of te maken zodat vrijwilligers zich inzetten voor de begraafplaatsen;
- De huidige grondwaarde van de meeste begraafplaatsen is laag (met uitzondering van de begraafplaats/grond in Venlo). Afstoten of verkopen van oppervlakte levert naar verwachting weinig financieel voordeel op;
- De huidige begraafplaatsen zijn zeer ruim aangelegd, dit levert een hoog bruto grafoppervlak (BGO) op. Om de begraafplaats te comprimeren moet een plan worden gemaakt, zodat het BGO naar de geadviseerde 8 m² behaald wordt.

2.2.3.2 *Mogelijkheid 2: Privatiseren van de gemeentelijke begraafplaatsen*

Een mogelijkheid is om het beheer van alle gemeentelijke begraafplaatsen onder te brengen bij een externe partij. De externe of private partij is geheel verantwoordelijk voor de financiering en/of de exploitatie van de begraafplaats. Kenmerk van privatisering is dat de externe partij volledig (financieel, juridisch en organisatorisch) is losgekoppeld van de gemeente. De nieuwe organisatie is een concurrerende marktpartij die voor het voortbestaan afhankelijk is van de eigen prestaties.

2.2.3.2.1 *Kansen*

- Een private partij is slagvaardig, efficiënt en effectief;
- Gemeentelijke begraafplaats drukt niet meer op begroting;
- Bij de overdracht kunnen voorwaarden worden bedongen zoals hoogte tarieven, gelegenheid bieden tot begraven van inwoners van de gemeente Venlo en behoud van werk voor de betrokken medewerkers.

2.2.3.2.2 *Aandachtspunten*

- Exploitatie van een begraafplaats is niet winstgevend, hooguit kostendekkend. Daarom leent een begraafplaats zich in het algemeen niet voor risicodragende privatisering. Het vinden van een partij is (bijna) onmogelijk;
- De gemeente blijft te allen tijde verantwoordelijk voor het begraven conform de Wet op de Lijkbezorging;
- De kerntaak 'begraven' wordt door de gemeente volledig uitgevoerd door een externe partij;
- Gemeentelijke begraafplaats wordt een bijzondere begraafplaats;
- Gemeentebestuur heeft doorgaans nog slechts minimale invloed op het beheer;
- Continuïteit van de voorzieningen en algemeen belang zijn minder gewaarborgd;
- De begraafplaatsadministratie moet actueel zijn ten behoeve van de waardebepaling van de overdracht;
- Organisatorische verschuiving: betrokken medewerkers onderbrengen in de nieuwe organisatie of regeling andere werk;
- Het succes (van de overdracht) valt of staat met een zorgvuldige voorbereiding en communicatie;
- Geen financieel voordeel met betrekking tot de prijsvorming voor de grond op de gemeentelijke begraafplaats. Uitgangspunt is dat de grond om niet wordt overgedragen: er rust de bestemming 'begraafplaats' op met lopende grafrechten en dit vertegenwoordigt binnen een redelijke termijn geen waarde (vrijgesteld van heffing onroerend zaakbelasting).
- Een deel van de ontvangen inkomsten zijn niet gebruikt (er worden grafrechten voor een periode van 20 jaar uitgegeven waarvan een deel is bestemd voor onderhoud en eventueel een deel voor het ruimen van een het graf). De marktpartij zou dan recht hebben op de niet-verbruikte kosten van de ontvangen leges. Dit bedrag kan behoorlijk oplopen.

2.2.3.3 *Mogelijkheid 3: Centraliseren van begravingen op één bestaande begraafplaats*

Momenteel is in iedere woonkern een begraafplaats. Het beheren van de begraafplaatsen wordt hierdoor bemoeilijkt en wordt niet altijd efficiënt uitgevoerd.

2.2.3.3.1 Kansen

- Efficiënt gebruik van begraafcapaciteit en materieel;
- Geen tijdsverlies wegens vervoer van materieel naar de verschillende begraafplaatsen;
- Kwaliteitsniveau A kan behaald worden, doordat alle werkzaamheden zich centreren op één begraafplaats;
- Overige (gesloten) begraafplaatsen kunnen op een lager kwaliteitsniveau worden onderhouden;
- De gemeentelijke begraafplaats Venlo is voldoende groot om te voorzien in de berekende begraafbehoefte van alle begraafplaatsen (de meeste begravingen vinden plaats op de begraafplaats in Venlo);
- De gemeentelijke begraafplaats Venlo kan evengoed gecompriemd worden;
- Uitbreiden van voorzieningen doordat alleen op één begraafplaats de voorzieningen worden aangebracht;
- Ontlasting van verkeer – bij uitvaarten – in de verschillende woonkernen.

2.2.3.3.2 Aandachtspunten

- Geen maatschappelijk draagvlak: inwoners willen in hun eigen woonkern begraven worden;
- Graven op de gesloten begraafplaatsen met actuele grafrechten waarin nog een bijzetting kan plaatsvinden, dienen gecompenseerd te worden;
- Een gesloten begraafplaats dient ook onderhouden te worden;

Uitbreiding van parkeergelegenheid is nodig wegens overlap van uitvaarten op één dag (in 2017 waren totaal 167 uitvaarten en 46 as bijzettingen).

In onderstaande tabellen staan de kansen en aandachtspunten van bovenstaande mogelijkheden per begraafplaats beschreven. In de tabel is af te lezen op welke begraafplaats de stelling van toepassing is.

Mogelijkheid 1: Comprimeren en afstoten begraafoppervlakten en inzet vrijwilligers vergroten.

Nr.	Stelling	Venlo	Blerick	Tegelen	Velden (Molendijk)	Belfeld
1	Versterken betrokkenheid inzet vrijwilligers en zorgen voor nieuwe aanwas	nee	nee	mogelijk	ja	ja
2	Mogelijkheden om onderhoudskosten te verlagen door inzet vrijwilligers	nee	nee	mogelijk	ja	ja
3	Mogelijkheden om grafvelden te comprimeren (verlagen bruto begraafoppervlak van circa 17 m ² naar 8 m ²)	ja	ja	ja	ja	ja
4	Vergroten mogelijkheid om kwaliteitsniveau A op de begraafplaats te behalen	ja	nee	nee	nee	nee
5	Onderhoud op kwaliteitsniveau A is wenselijk/noodzakelijk	ja	nee	nee	nee	nee
6	Mogelijkheid om begraafplaats te comprimeren	ja	ja	ja	ja	ja
7	Voordeel door afstoten delen/gedeelte van de begraafplaats - geen bestemming begraafplaats	ja	nee	nee	nee	nee
8	Grond van de begraafplaatsen vertegenwoordigen ook economische waarde	ja	nee	nee	nee	nee
9	Herinrichting deel van de begraafplaats als natuurbegraafplaats	nee	ja	nee	nee	nee
10	Mogelijkheden om extra inkomsten te genereren wegens natuurbegraafplaats	nee	ja	nee	nee	nee
11	Mogelijkheden om extra inkomsten te genereren wegens productdifferentiatie (kortere graftermijnen, meer soorten as bestemming)	ja	ja	ja	ja	ja
12	Beter/meer benutting van huidige graven door uitgifte van tussenliggende vrijgekomen graven	ja	ja	ja	ja	ja
13	Kansen toestaan eigen grafkeuze	ja	ja	ja	ja	ja

Mogelijkheid 2: Privatiseren van de gemeentelijke begraafplaatsen.

Nr.	Stelling	Venlo	Blerick	Tegelen	Velden (Molendijk)	Belfeld
1	Mogelijkheid om begraafplaats te privatiseren	ja	ja	ja	ja	ja
2	Mogelijke interesse van marktpartijen om begraafplaatsen te exploiteren	nee	nee	nee	nee	nee
3	Mogelijkheid om natuurbegraafplaats te privatiseren	nee	ja	nee	nee	nee
4	Mogelijkheid om begraafplaats te sluiten	nee	ja	ja	ja	ja
5	Financieel voordeel indien centralisatie begravingen	nee	nee	nee	nee	nee
6	Financieel voordeel indien privatiseren begraafplaatsen - lange termijn	ja	ja	ja	ja	ja
7	Financieel voordeel indien privatiseren begraafplaatsen - korte termijn wegens afkopen niet-verbruikte kosten	nee	nee	nee	nee	nee
8	Handhaven eindverantwoordelijkheid door de gemeente	ja	ja	ja	ja	ja
9	Reorganisatie wegens privatisering begraafplaatsen	ja	ja	mogelijk	nee	nee
10	Invloed van de gemeente op beleid en tarieven bij privatisering	nee	nee	nee	nee	nee
11	Vergroten mogelijkheid om kwaliteitsniveau A op de begraafplaats te behalen wegens privatisering	nee	nee	nee	nee	nee

Mogelijkheid 3: Centraliseren van begravingen op één bestaande begraafplaats.

Nr.	Stelling	Venlo	Blerick	Tegelen	Velden (Molendijk)	Belfeld
1	Mogelijkheid om bestaande begraafplaats te benutten voor centraal gebruik wegens locatie	ja	nee	nee	nee	nee
2	Mogelijkheid om bestaande begraafplaats te benutten voor centraal gebruik wegens voldoende begraafcapaciteit	ja	ja	nee	nee	nee
3	Mogelijkheid om begraafplaatsen te sluiten wegens centraliseren begraafplaats	ja	ja	ja	ja	ja
4	Compenseren grafrechten wegens sluiten begraafplaats	ja	ja	ja	ja	ja
5	Maatschappelijk draagvlak voor centraliseren begraafplaats	nee	nee	nee	nee	nee
6	Vergroten efficiënt gebruik van begraafcapaciteit en materieel wegens centralisatie	ja	nee	nee	nee	nee
7	Vergroten mogelijkheid om kwaliteitsniveau A op de begraafplaats te behalen wegens centralisatie	ja	nee	nee	nee	nee
8	Onderhoud op kwaliteitsniveau A is wenselijk/noodzakelijk indien centralisatie	ja	nee	nee	nee	nee
9	Mogelijkheid om kosten te besparen door efficiënt beheer/gebruik wegens centralisatie	ja	nee	nee	nee	nee
10	Handhaven eindverantwoording door de gemeente	ja	ja	ja	ja	ja

2.2.4 Kernpunten uit de raadsconsultatie

Het doel van het toekomstig beleid is geformuleerd in onderstaande vragen:

- Is het wenselijk alle begraafplaatsen open te houden?
- Op welk kwaliteitsniveau dienen de begraafplaatsen onderhouden te worden?
- Is de inzet van vrijwilligers wenselijk en mogelijk?
- In hoeverre is kostendekkend begraven op de begraafplaats mogelijk?

De centrale vragen bevatten de kern van de scenario's van het toekomstig beleid. Op basis van de analyse van het huidige beheer de huidige trends en ontwikkelingen op het gebied van lijkbezorging, zijn kernpunten geformuleerd die antwoord geven op bovenstaande vragen en verwerkt worden in het toekomstig beleid.

1. Opstellen beleidsplan waarin onder ander het beleid ten aanzien van begraven op eigen terrein en het protocol van begraven van gemeentewege zijn vastgelegd.
2. Comprimeren van alle gemeentelijke begraafplaatsen door ruimen van graven (begraven binnen de contouren van de huidige grafvelden). Het jaarlijks aantal graven en as bestemmingen waarvan afstand wordt gedaan, overstijgt het aantal nieuwe uitgiften. Op de middellange termijn kunnen grafvelden van de begraafplaatsen afgestoten worden (ongebruikte grafvelden behoeven minder intensief onderhouden te worden). Plan maken op welke grafvelden nieuwe graven en as bestemmingen worden uitgegeven en welke grafvelden in de toekomst afgestoten worden.
3. Grip krijgen op de financiën door achterhalen overheadkosten. Hoe hoog zijn/worden de overheadkosten die ten lastekomen van de begraafplaatsen.
4. Inzet van vrijwilligers op de begraafplaatsen te stimuleren. In 2017 is circa € 127.000,-- uitgespaard door de inzet van vrijwilligers.
5. Borgen proces 'begraven'. In het huidige proces zijn te weinig medewerkers betrokken, hetgeen het proces kwetsbaar maakt bij (plotselinge) afwezigheid van één van de medewerkers.
6. Meer gebruik maken van huidig beschikbare middelen, zoals aanschaf/gebruik van een webagenda.
7. Differentiatie van producten en diensten. Aantrekkelijk maken van de begraafplaatsen. Meer eigen inbreng: bij grafbedekking, verruimen tijden begravingen en bezorgen as, eigen grafkeuze, toestaan reserveren.
8. Uitbreiden en opwaarderen aanbod van as voorzieningen. Op de begraafplaats in Venlo is geen urnenmuur. Huidig aanbod van as voorzieningen is beperkt in vergelijking met wat de markt te bieden heeft.
9. Profileren van begraafplaats Blerick. Concurrentie met natuurbegraafplaats Venlo-Maasbree. Uitgeven brochure.
10. Vaststellen kwaliteit onderhoudsniveau van de begraafplaatsen:
 - a. Óf kwaliteitsniveau A hanteren, maar dan de begraafplaatsen opwaarderen
 - b. Óf vaststellen kwaliteit onderhoudsniveau B
 - c. Kwaliteitsniveau borgen in beheerplan

2.3 Resultaten informatiebijeenkomsten en vragenlijsten

Gemeente Venlo hecht aan participatie. Dit geldt ook voor de begraafplaatsen. KYBYS heeft in samenwerking met de gemeente een aantal informatieavonden georganiseerd voor bewoners, vrijwilligers en uitvaartondernemers om de mate van betrokkenheid te achterhalen en te horen hoe men denkt over de verschillende begraafplaatsen in Venlo. De belangrijkste punten staan hieronder beschreven. Wat opvalt is dat de bewoners zeer positief zijn over het werk en de inzet van vrijwilligers en van mening zijn dat deze groep meer waardering verdient vanuit de gemeente en uitvaartondernemers.

2.3.1 Bewoners/vrijwilligers

Algemene kwaliteit dienstverlening en onderhoud

De graven op begraafplaats Velden zijn goed bereikbaar. Bij de andere locaties vormen de paden een knelpunt voor mensen die slecht ter been zijn. Op de begraafplaatsen in Velden en Tegelen is het onderhoud goed. Bij de overige locaties kan dit beter. Hoewel er goede voorzieningen aanwezig zijn zoals nieuwe banken en waterpunten, is de algemene mening over de uitstraling van de begraafplaatsen niet positief. Voorbeelden: kale plekken door ruiming, onkruid en mos aanslag, verwaarlozing historische graven en het ontbreken van een toiletvoorziening op de begraafplaatsen. Bewoners en vrijwilligers geven aan dat zij voldoende onderhoud en goede bereikbaarheid van de graven zeer belangrijk vinden.

Grafrechten

De meningen over de uitgiftetermijn zijn verdeeld. Hoewel enkele bewoners/vrijwilligers beargumenteren om de uitgiftetermijn van 20 jaar te verkorten, wordt deze termijn over het algemeen als prima ervaren.

Asbestemmingen

De meerderheid van de bewoners/vrijwilligers regelt zelf de asbestemming omdat de begraafplaatsen hiervoor onvoldoende faciliteiten bieden. Dit geldt niet voor begraafplaats Velden, die over zowel een urnentuin als strooiveld beschikt.

Trends en ontwikkelingen

Natuurbegraven is een trend, maar de behoefte hieraan in Venlo is onbekend. Naast begraafplaats Blerick is een natuurbegraafplaats gesitueerd (Venlo-Maasbree). Er is wel duidelijke behoefte aan een gedenkplek voor te vroeg geboren kinderen en foetussen.

2.3.2 Uitvaartondernemers

Algemene kwaliteit dienstverlening en onderhoud

De telefonische bereikbaarheid van de begraafplaatsen is niet goed. Vaak krijgt men de voicemail te horen en er wordt niet teruggebeld. De algemene serviceverlening wordt wel als goed ervaren, al kunnen de lijnen korter met het oog op een betere samenwerking. Nabestaanden hebben meer behoefte aan informatie over mogelijkheden, kosten en procedures. Het onderhoud op de oudere delen is slecht. Met name het onkruid wordt als storend ervaren.

Grafrechten

Er is geen andere mogelijkheid dan een termijn van 20 jaar. Uitvaartondernemers hadden hier graag bericht over gehad vanuit de gemeente. Nabestaanden geven aan 20 jaar te lang te vinden. Er is geen vraag om te kunnen reserveren, wel naar het zelf kunnen uitkiezen van een graf.

Asbestemmingen

Er wordt wisselend gedacht of het aanbod aansluit op de vraag. De ene uitvaartondernemer geeft aan dat het aanbod toereikend is voor de vraag, terwijl de andere uitvaartondernemer meer keuze in asbestemmingsmogelijkheden wenselijk vindt. De kosten en locatie worden als oorzaak aangegeven dat mensen niet kiezen voor een asbestemming op de begraafplaatsen.

Natuurbegraven

Blerick wordt min of meer als een natuurbegraafplaats beschouwd, en er is reeds een private natuurbegraafplaats in Venlo. Een extra natuurbegraafplaats lijkt daarmee overbodig.

Privatiseren

Uitvaartondernemers zien geen mogelijkheden voor zichzelf, maar vinden het wel het onderzoeken waard.

2.4 Huidige situatie

Het is circa een jaar geleden dat het document 'Visie begraafplaatsen gemeente Venlo' (KYBYS, 30 april 2018) is opgesteld en de raadsconsultatie heeft plaatsgevonden. Sindsdien hebben de volgende ontwikkelingen plaatsgevonden:

- Er is sprake van concrete interesse vanuit de Marokkaanse gemeenschap om een deel van de begraafplaats in Venlo te kopen.
- Er is concrete activiteit rondom het plaatsen van een kindermonument: er is interesse om een herinneringsmonument voor kinderen te plaatsen.
- De investering is in gang gezet.
- Er is geen wasplaats meer in Blerick.
- Er zijn geen vrijwilligers meer in Tegelen.
- De bewegwijzering op de begraafplaats in Venlo wordt in de zomer van 2019 vernieuwd.
- De grafveldinrichting van de begraafplaats in Venlo wordt in het voorjaar van 2019 kleinschalig aangepast.

3 Analyse / huidige status

In dit hoofdstuk is het huidige beheer per onderdeel van het product 'begraven' beschreven en geanalyseerd door de kansen en knelpunten te benoemen.

3.1 Visuele inspectie

Op basis van een aantal criteria – opgesteld door KYBYS op basis van ervaring – zijn de begraafplaatsen ook door KYBYS beoordeeld. De criteria zijn: algehele uitstraling, omgeving, toegankelijkheid, voorzieningenniveau en beheer en onderhoud.

Het bezoek aan de gemeentelijke begraafplaatsen in de gemeente Venlo heeft plaatsgevonden op woensdag 28 maart 2018. Het weer was bewolkt en regenachtig.

Algemene indruk

Op alle begraafplaatsen zijn er goede parkeervoorzieningen en voldoende watertappunten. De hoofdpaden van de gemeentelijke begraafplaatsen worden onderhouden op kwaliteitsniveau A en de rest van de paden op niveau B. Echter is hier geen CROW beeldkwaliteit aan verbonden. De kwaliteit is niet te meten aan de hand van een beeldbestek. Visuele inspectie duidt aan dat het kwaliteitsniveau eerder B tot C niveau is.

3.1.1 Begraafplaats Venlo

De begraafplaats Venlo is ca. 10 hectare groot met een oud gedeelte. Door de verschillende delen is er een wisselend beeld van de begraafplaats. Enkele punten op de begraafplaats verdienen de aandacht om verbeterd te worden:

- De locatie van de plattegrond mag duidelijker worden aangegeven.
- Het ijzeren hekwerk dat deels rondom de begraafplaats loopt is verouderd. De palen zijn verroest.
- De kwaliteit van de beplanting is matig. De beplanting is oud en slecht onderhouden. Ook zijn er bomen waarvan de wortels schade veroorzaken aan de graven.
- Op de begraafplaats ligt hier en daar wat afval. In de beplanting rondom de grafvelden liggen lege plastic flesjes en de prullenbakken puilen uit met o.a. plantenafval.
- Op verschillende grafvelden is de onderlinge afstand tussen de graven erg kort. Dit kan bij een bijzetting problemen veroorzaken voor het gebruik van de materialen/machines die daarvoor nodig zijn.
- Tijdens regen vormen er plassen op de paden. Tijdens een uitvaart kan dit ongemakken veroorzaken.
- Op het oude gedeelte zijn de grafvelden van matige kwaliteit. Er is veel mos groei en in de overgang van het veld naar het pad zitten grote kuilen.

Daar staat tegenover dat de begraafplaats ook goede kwaliteiten heeft:

- De bankjes zijn vernieuwd en onderhoudsvriendelijk.
- Er is een duidelijke bewegwijzering aanwezig.
- Er zijn voldoende prullenbakken aanwezig.

3.1.2 Begraafplaats Tegelen

De begraafplaats Tegelen is ca. 3,5 hectare groot. Op de begraafplaats zijn veel grote familiegraven te vinden. Er zijn graven met een beschermde status aanwezig die op de gemeentelijke monumentenlijst staan.

Enkele punten op de begraafplaats verdienen de aandacht om verbeterd te worden

- De bankjes zijn verouderd. Veel bankjes bevatten een groene aanslag.
- Sommige bewegwijzering zijn beschadigd en daardoor onduidelijk.

Daar staat tegenover dat de begraafplaats ook goede kwaliteiten heeft:

- De hoofdpaden zijn geasfalteerd en in goede staat.
- Er is een publicatiebord aanwezig waarin een plattegrond is opgenomen.
- De begraafplaats bevat een urnenmuur die overdekt is.
- De heggen rondom de begraafplaats zien er verzorgd uit.
- Er zijn fietsenrekken aanwezig.

3.1.3 Begraafplaats Belfeld

De begraafplaats Belfeld ligt naast een bedrijventerrein. De begraafplaats wordt door vrijwilligers onderhouden. In 2005 is de begraafplaats uitgebreid.

Enkele punten op de begraafplaats verdienen de aandacht om verbeterd te worden:

- Er is geen plattegrond of bewegwijzering aanwezig, waardoor de vindbaarheid van de graven slecht is.
- De bankjes op de begraafplaats zijn verouderd en bevatten veel groene aanslag.
- De begraafplaats kijkt uit op grote loodsen.
- De zijpaden bevatten plekken met groene aanslag.

Daar staat tegenover dat de begraafplaats ook goede kwaliteiten heeft:

- De begraafplaats is overzichtelijk doordat hij ruimtelijk is opgezet.
- Er is een publicatiebord aanwezig. Bij dit bord is een rustplek voor bezoekers gecreëerd. Er staan bankjes en bloembakken.

- Er is een urnenmuur aanwezig.
- Hoofdpaden zijn verzorgd en verkeren in goede staat.
- De heggen rondom de begraafplaats zien er verzorgd uit.

3.1.4 Begraafplaats Blerick

De begraafplaats Blerick ligt buiten het dorp gelegen in een bos. De entree van de begraafplaats bestaat uit een stenen muur met aangrenzend een wasruimte. De begraafplaats bevat een Islamitisch gedeelte. De woning en het dienstgebouw bij de begraafplaats zijn verkocht aan een uitvaartondernemer die het plan heeft er een uitvaartcentrum van te maken.

Enkele punten op de begraafplaats verdienen de aandacht om verbeterd te worden:

- Doordat de begraafplaats in het bos ligt is hij onoverzichtelijk.
- Een kindergraf is een gedenkplaats voor ouders waar zij kunnen rouwen. Echter nodigen deze kindergraven ouders niet uit om deze te bezoeken. Het is kaal en mist een warme uitstraling. De graven ogen rommelig en slecht onderhouden. Door de 'zandbulten' lijkt het alsof de graven net gedolven zijn, terwijl het juist oude graven zijn.

Daar staat tegenover dat de begraafplaats ook goede kwaliteiten heeft:

- Er is een publicatiebord en plattegrond aanwezig.
- De bankjes zijn vernieuwd en onderhoudsvriendelijk.

3.1.5 Begraafplaats Velden (Molendijk)

De begraafplaats Velden is een overzichtelijke begraafplaats die ten Noorden ligt van het gelijknamige dorp Velden. Op de begraafplaats is een strooiveld aanwezig.

Enkele punten op de begraafplaats verdienen de aandacht om verbeterd te worden:

- De hoofdingang van de begraafplaats is een ijzeren poort met scherpe punten bovenop. De poort oogt hierdoor niet vriendelijk en nodigt niet uit om te begraafplaats te bezoeken. Ook ontbreekt er een loop poortje.
- Tijdens regen vormen er plassen op de paden. Tijdens een uitvaart kan dit ongemakken veroorzaken.
- Er is geen plattegrond of bewegwijzering aanwezig, waardoor de vindbaarheid van de graven slecht is.

Daar staat tegenover dat de begraafplaats ook goede kwaliteiten heeft:

- Er is een publicatiebord aanwezig.
- Het hoofdpad is gemetseld en ziet er strak uit.
- De urnentuin is modern en oogt vriendelijk. Tevens is hij netjes onderhouden.
- Er is een gedenkplek met bankjes die vriendelijk oogten en uitnodigend is.
- De grafvelden zijn onderhoudsvriendelijk. Er is ruimte genoeg tussen de graven er overal ligt grind.

3.1.6 Begraafplaats Velden

Op deze begraafplaats vinden alleen nog enkele bijzettingen plaats in bestaande graven. De begraafplaats wordt onderhouden door vrijwilligers. De begraafplaats ziet er netjes uit. De paden zijn goed onderhouden en de graven zien er verzorgd uit. Aandachtspunt voor de begraafplaats is de afstand tussen de graven. Dit kan bijvoorbeeld bij een bijzetting problemen veroorzaken voor de materialen/machines die daarvoor nodig zijn.

3.2 Huidig beleid

Er is geen beleidsplan of beheerplan voor de gemeentelijke begraafplaatsen. De regels voor het gebruik en beheer van de gemeentelijke begraafplaatsen zijn vastgelegd in de 'Beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen Venlo 2010'. Het beheer vindt plaats op basis van ervaring en eigen inzicht. Ondanks dat er geen beleidsplan is, zijn er in de beheersverordening wel beleidsmatige onderwerpen vastgelegd, o.a.:

- **Artikel 6 en artikel 23** regelt het ruimen van graven. Alleen op verzoek van rechthebbenden wordt een graf opgegraven ten behoeve van een her begraving of crematie. Deze kosten zijn voor rekening

van de rechthebbende. Het ruimen van graven waarvan afstand is gedaan, heeft (nog) niet plaatsgevonden;

- **Artikel 7** bepaalt dat alle handelingen voor, na en tijdens de uitvaart door gemeentelijke medewerkers worden verricht. Dit zijn handelingen zoals het delven en dichten van een graf en voorlopen bij een uitvaart;
- In **artikel 10** staan de tijden van begraven en bezorgen van as (op werkdagen en op zaterdagen tussen 9.00 uur en 14.30 uur);
- Graven worden voor directe begraving en op volgorde uitgegeven (**artikel 13**). Dit houdt in dat een reservering van een graf en eigen grafkeuze niet mogelijk is;
- De termijn van een particulier graf (**artikel 15**) is 20 jaar. In de tarieventabel 'Verordening op de heffing en invordering van de lijkbezorgingsrechten 2018' staan tarieven voor verschillende termijnen van grafrecht (van 10, 15, 20, 25 of 30 jaar).
- Verlenging van het grafrecht kan met 5, 10, 15 of 20 jaar (geregeld in **artikel 15**);
- In **artikel 20** is geregeld dat de rechthebbende verantwoordelijk is voor het onderhoud van de grafbedekking.

In de Nadere Regels beheersverordening begraafplaatsen 2014 behorende bij de Beheersverordening staat naast de afmetingen van de grafbedekkingen van de particuliere graven ook het aantal lijken dat in een graf begraven mag worden:

▪ Foetusgraf of kindergraf:	1 lijk (graflaag)
▪ Particulier graf (volwassenen):	2 lijken (graflagen)
▪ Particulier graf (volwassenen), dubbelbreed:	4 lijken (2 graflagen naast elkaar)

Het beleid dat in de praktijk op de begraafplaatsen wordt uitgevoerd, staat hieronder puntsgewijs benoemd:

- Inzet vrijwilligers op de begraafplaatsen Tegelen, Belfeld en de oude begraafplaats in Velden aan de Kloosterstraat. De vrijwilligers onderhouden de begraafplaats en maken de graven schoon.
- Op het oude deel op de begraafplaats in Venlo worden de graven alleen gecontroleerd op veiligheid. Op dit deel van de begraafplaats worden geen nieuwe graven uitgegeven; alleen nog bijzettingen in bestaande graven;
- Na afstand van graven of geen verlenging van de grafrechten worden de grafstenen met (grote) tussenpozen geruimd. De grafstenen op de kindergraven blijven onaangeroerd;
- De graven worden alleen bovengronds geruimd;
- Op kosten van de gemeente vinden jaarlijks circa 30 à 35 begravingen plaats. Nabestaanden kunnen de kosten van de uitvaart niet betalen of er zijn geen nabestaanden te traceren;
- Op de begraafplaats in Tegelen vallen enkele graven onder Monumentenzorg en er liggen op de begraafplaats oorlogsgraven.

3.2.1 Kansen

- In de beheersverordening is het ruimen van graven geregeld; mocht ruimen van graven noodzakelijk/wenselijk zijn.
- Op de begraafplaatsen Belfeld, Velden en Tegelen wordt het onderhoud door vrijwilligers gedaan. Vrijwilligers zijn over het algemeen voornamelijk betrokken bij kerkelijke begraafplaatsen. Het is bijzonder dat de vrijwilligers in Venlo zo betrokken zijn bij de gemeentelijke begraafplaatsen. Dit is een sterk punt voor de begraafplaatsen.

3.2.2 Aandachtspunten

- Er is geen beleidsplan of beheerplan;
- Er is geen protocol lijkbezorging van gemeentewege;
- De tijden van begraven en bezorgen van as zijn beperkt;
- Geen reserveringen/of eigen grafkeuze;

- Termijn in beheersverordening komt niet overeen met de termijnen in de tarientabel;
- In de tarientabel staan geen tarieven voor de eerste uitgifte van een dubbelbreed graf (bij de kosten van verlenging is hier wel rekening mee gehouden);
- Vrijwilligers zijn op leeftijd, geen garantie op voortgang van de werkzaamheden in de toekomst;
- Jaarlijks zijn er circa 30 à 35 begrafenissen van gemeentewege (uitvaarten die de gemeente bekostigd).

3.3 Begraafbehoefte en –capaciteit

In bijlage A is de begraafbehoefte en capaciteit uitgebreid toegelicht aan de hand van een door KYBYS opgestelde berekening. Uit de berekening kan worden geconcludeerd dat er op alle gemeentelijke begraafplaatsen in Venlo op korte termijn een tekort is aan particuliere graven en urnengraven. Echter laat de praktijk iets anders zien. De begraafplaatsen hebben een grote oppervlakte met voldoende grafvelden om te kunnen begraven. Er is daardoor zelfs een overcapaciteit. De gemeente kan dus kiezen graven te ruimen om zo te voldoen aan de behoefte, maar er blijft voldoende grond ter beschikking voor de uitgifte van nieuwe graven.

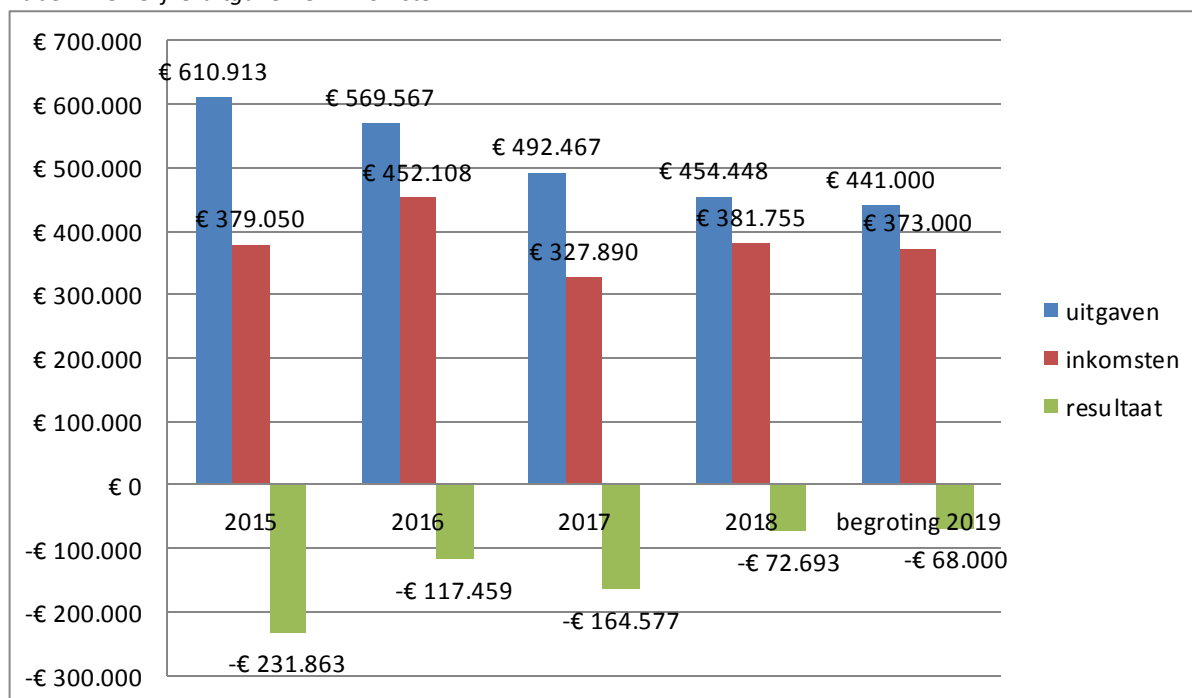
3.4 Exploitatie / financieel

In deze paragraaf zijn de financiën van het beheer van de gemeentelijke begraafplaatsen geanalyseerd. De analyse is uitgevoerd op basis van de werkelijke kosten en werkelijk inkomsten op basis van de jaarrekeningen 2015 tot en met 2017. Tevens worden in deze paragraaf de belangrijkste tarieven (particuliere graven en particuliere urnengraven) vergeleken met de tarieven van de gemeenten uit de regio.

3.4.1 Huidigestatus

Onderstaande tabel geeft het verloop van de kosten en inkomsten weer in de jaren 2015, 2016, 2017, 2018 en de beroting. Uit de tabel is af te lezen dat de kosten boven de inkomsten uit stijgen, oftewel jaarlijks ontstaat er een financieel tekort.

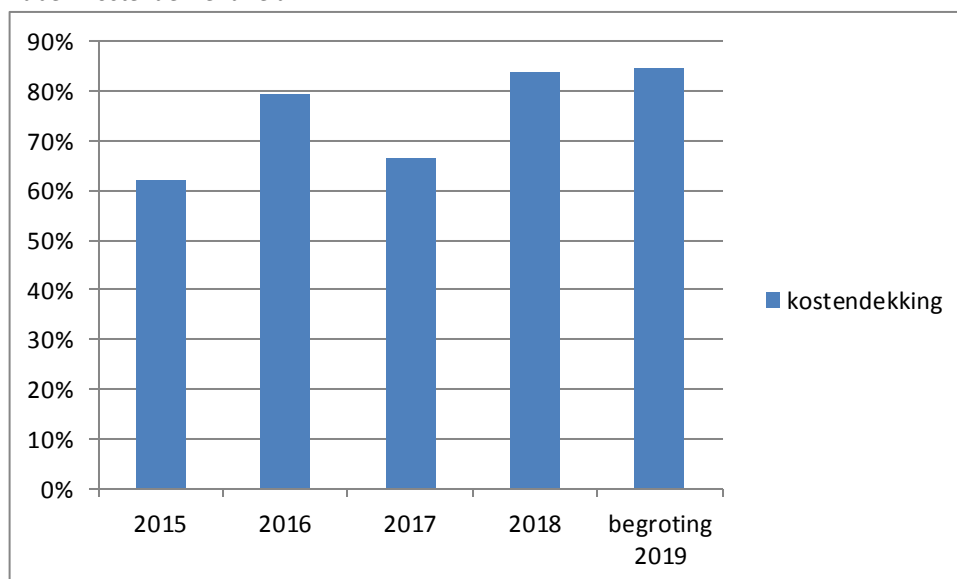
Tabel: Werkelijke uitgaven en inkomsten

3.4.1.1 Analyse inkomsten

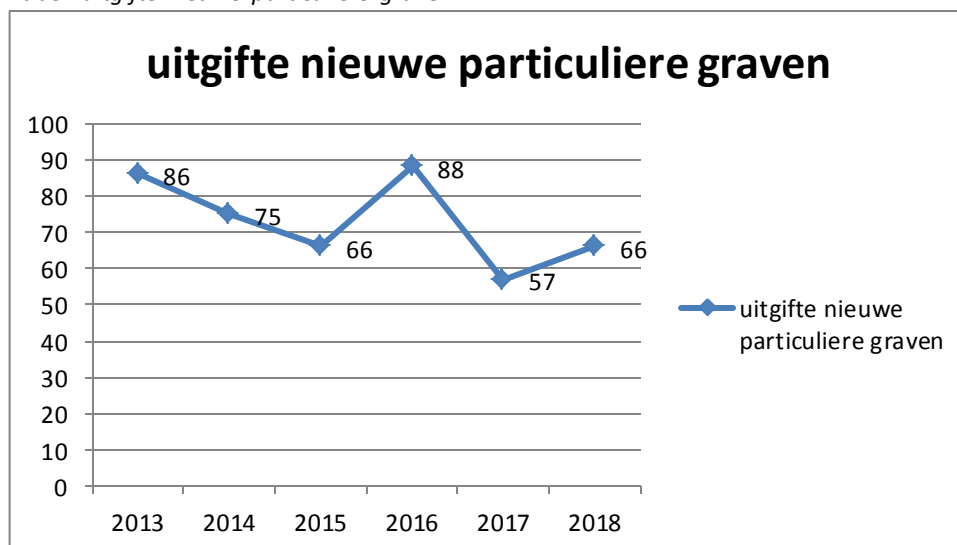
In 2016 heeft er een administratieve inhaalslag plaatsgevonden (innen van achterstallige leges). Dit is terug te zien in de inkomsten. De kostendekkendheid is te zien in de volgende tabel.

Tabel: Kostendekkendheid

In onderstaande grafiek is af te lezen dat nieuwe uitgifte van graven in 2017 ten opzichte van voorgaande jaren zijn afgenomen.

Tabel: uitgifte nieuwe particuliere graven

3.4.1.2 Analyse kosten

Aan de kostenkant is sinds 2015 in de realisatie een dalende lijn geconstateerd. In de begroting voor 2019 wordt de dalende lijn aan de kostenkant doorgezet.

Door de inzet van vrijwilligers kunnen de begraafplaatsen relatief goedkoop worden onderhouden; de begraafplaatsen Belfeld en Velden worden volledig onderhouden door vrijwilligers. De gemeente ondersteunt door middelen beschikbaar te stellen. Op de begraafplaats Tegelen worden ook

onderhoudswerkzaamheden verricht door vrijwilligers, echter worden hier sommige werkzaamheden ook uitbesteed.

Voor de begraafplaats Venlo geldt dat onder supervisie van de gemeente de meeste werkzaamheden verricht worden door mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt. Hiervoor is een contract met een externe partij QWYL COACHING, welke tot 1 juli 2018 loopt. Vanaf 1 juli 2018 worden de werkzaamheden uitgevoerd door medewerkers van de WAA Groep (Werkvoorzieningschap Aanvullende Arbeid) en met medewerkers uit het leerwerkbedrijf bij de buitendienst van de gemeente gewerkt gaat worden. Enkele werkzaamheden zullen nog worden uitbesteed.

Onder supervisie van de gemeente onderhouden mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt (via organisatie KanDoen) de begraafplaats Blerick. Enkele werkzaamheden worden door de gemeente uitbesteed.

In onderstaande tabel is berekend wat de onderhoudskosten per m² bedragen en hoeveel kosten zijn uitgespaard door inzet van vrijwilligers.

De verwachting is dat het aantal vrijwilligers op begraafplaats Tegelen de komende jaren terug zal lopen, dit zal dus invloed hebben op de onderhoudskosten.

Begraafplaats	Onderhoud door:	Totale oppervlakte in m ²	Oppervlakte grafvelden in m ²
Venlo	WAA Groep	105.000	50.000
Blerick	WAA Groep	40.000	25.000
Totaal te onderhouden		145.000	75.000
Kosten in 2017 per m²		€ 1,34	€ 2,59
Tegelen	Vrijwilligers	45.000	30.000
Velden Molendijk	Vrijwilligers	35.000	15.000
Belfeld	Vrijwilligers	15.000	7.500
		95.000	52.500
Bespaard of extra kosten indien onderhoud door de WAA Groep		€ 127.103,45	€ 135.800,00

Van de tabel is af te lezen dat:

- door de WAA Groep totaal 145.000 m² wordt onderhouden;
- de kosten bedragen € 1,34 per m² op basis van de kosten jaarrekening 2017 'Diensten/uitbesteding algemeen' betreffende het deel dat het onderhoud heeft gekost ad. € 194.000,-- (het overige deel van de kostenpost Diensten/uitbesteding algemeen ad. € 84.000,-- is bestemd voor het delven en dichten van graven);
- vrijwilligers onderhouden in totaal 95.000 m²;
- indien 95.000 m² ook door de WAA Groep zou worden onderhouden tegen het tarief van € 1,34 per m² dan zou € 127.000,-- (afgerond bedrag) extra ten laste van de jaarrekening komen.

Voor het onderhoud conform kwaliteitsniveau A hanteert KYBYS € 2,15 per m². Indien dit kengetal vergeleken wordt met het tarief per m² voor de totale oppervlakte (€ 1,34), wordt het onderhoud op de gemeentelijke begraafplaatsen in Venlo en Blerick tegen een gereduceerd tarief uitgevoerd. Echter, de meeste werkzaamheden worden verricht op de ingerichte grafvelden van de begraafplaatsen; gerekend

met deze oppervlakten (alleen de in gebruik zijnde grafvelden) valt het bedrag per m² veel hoger uit, namelijk € 2,59 per m². Dit bedrag is 20% hoger dan het kengetal van KYBYS.

3.4.1.3 *Regeling BBV*

Vanaf 2017 is ten aanzien van de begroting een wijziging van kracht gegaan naar aanleiding van de regeling BBV – Besluit Begroting en Verantwoording. Volgens het Wijzigingsbesluit vernieuwing BBV moeten gemeenten de overheadkosten centraal begroten en verantwoorden. In de begroting moeten de overheadkosten – bovenop de product gerelateerde kosten – tot uitdrukking komen. Door de overhead centraal te verantwoorden binnen één programma, wordt inzicht gegeven in de concernbrede kosten overhead en daarnaast is door een éénduidige systematiek een betere vergelijking mogelijk met andere gemeenten.

De overheadkosten moet op een consistente wijze worden toegerekend. De gemeenteraad stelt de methode voor de toerekening van overhead aan producten vast. Afhankelijk van de toerekeningsmethode die de gemeente kiest kunnen de overheadkosten voor het product begraven stijgen of dalen en daarmee stijgt of daalt de kostendekkendheid (overhead wordt vastgesteld op basis van variabele kosten zoals personeelskosten).

In de gemeente Venlo zijn de begroting en rekening 2016 niet zodanig opgebouwd dat de overhead te herleiden is volgens de voorgeschreven definitie van de BBV. Volgens opgave van de gemeente volgt eind 2017 een actualisatie van de financiële verordening, waarin de methode van overheadtoerekening is opgenomen. Afdeling Financiën stelt voor om voor de toerekening van overhead aan (kostendekkende) leges en heffingen de methode te hanteren waarbij een vaste opslag per uur wordt toegerekend. Voor 2018 komt dit neer op een opslag van € 41,-- per uur. Volgens de BBV-voorschriften dient de Raad de methode voor de berekening van deze overheadopslag vast te stellen. Het is op dit moment niet duidelijk of de Raad heeft ingestemd met het voorstel van de doorbelasting van de overheadkosten. Aangezien in de jaarrekening 2017 en de begroting 2018 geen rekening is gehouden met de overheadkosten, kunnen de overheadkosten met terugwerkende kracht ten laste van de begraafplaatsen worden gebracht. De kostendekking zal dan lager uitvallen indien er overheadkosten doorberekend worden.

3.4.1.4 *Voorzieningen*

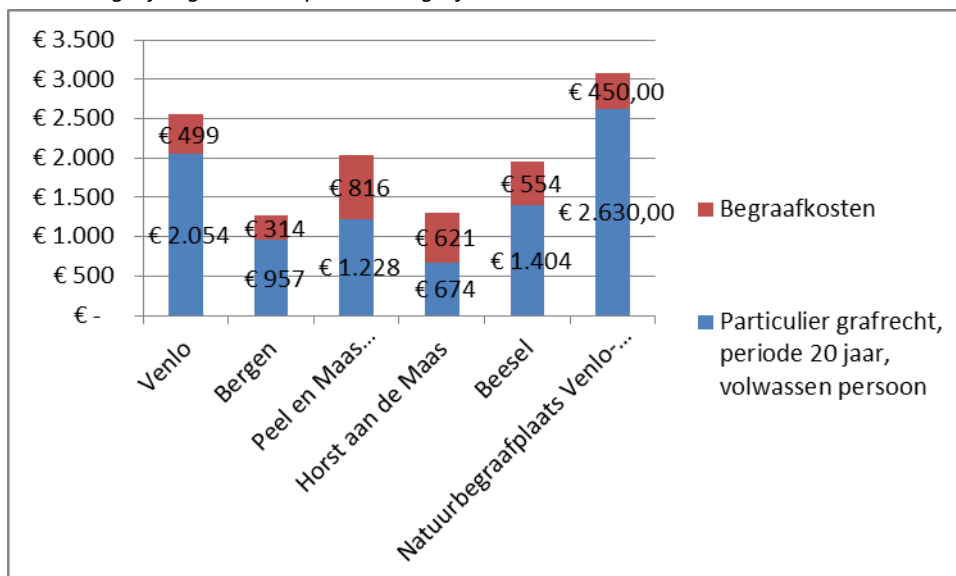
Op de jaarrekeningen 2015 – 2018 zijn bedragen opgenomen die gestort zijn in een voorziening. Deze voorziening betreft vastgoed. Er zijn geen aparte voorzieningen voor de begraafplaatsen.

3.4.1.5 *Tarievenvergelijking*

In onderstaande tabellen worden achtereenvolgens de tarieven die de gemeente Venlo hanteert voor de meest voorkomende lijkbezorgingen vergeleken met de tarieven die de omliggende gemeente hanteren, dit zijn:

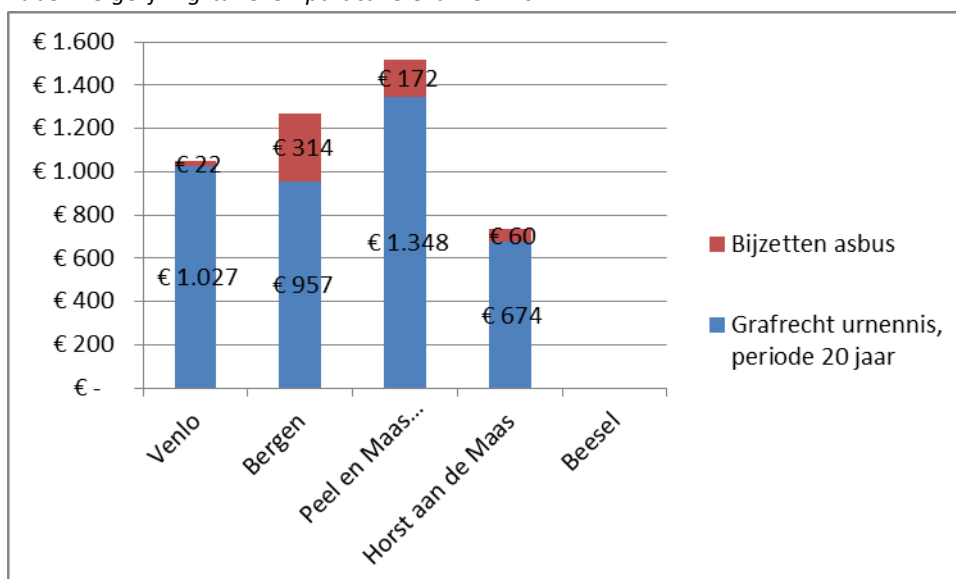
- Particuliere grafrecht voor een volwassen persoon (ouder dan 12 jaar) inclusief begraving in een dubbeldiepgraf;
- Particulier grafrecht voor een urnengraf inclusief bijzetting;
- Particulier grafrecht voor een urnen nis inclusief bijzetting.

Tabel: vergelijking tarieven particulier grafrecht

Conclusie naar aanleiding van de tabel:

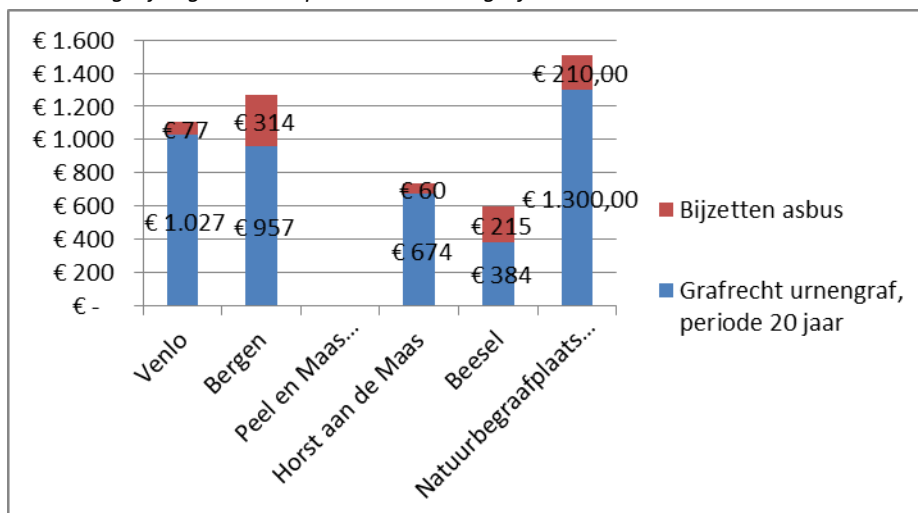
- Gemeente Venlo hanteert voor een graf de hoogste tarieven in de regio op een traditionele begraafplaats;
- Het tarief voor een vergelijkbaar graf op de naturbegraafplaats is duurder dan een traditioneel graf;
- Gemeente Bergen hanteert voor een graf de laagste tarieven in de regio.

Tabel: vergelijking tarieven particuliere urnen nis

Conclusie naar aanleiding van de tabel:

- Gemeente Peel en Maas hanteert voor een urnen nis het hoogste tarief in de regio;
- Gemeente Horst aan de Maas hanteert voor een urnen nis het laagste tarief in de regio;
- Het tarief voor een urnen nis in gemeente Venlo ligt net onder het gemiddelde tarief in de regio;
- In de gemeente Venlo en op de naturbegraafplaats worden geen urnen nissen uitgegeven.

Tabel: vergelijking tarieven particulier urnengraf

Conclusie naar aanleiding de tabel:

- Een urnengraf op de natuurbegraafplaats is veruit het duurst. Een urnengraf op de natuurbegraafplaats biedt ruimte voor 2 asbussen. Een urnengraf op de gemeentelijke begraafplaatsen biedt ruimte voor 4 asbussen;
- Gemeente Bergen hanteert voor een urnengraf het hoogste totaal tarief in de regio, dit wordt veroorzaakt door de kosten voor het begraven van de asbus/urn;
- Het tarief voor het grafrecht voor een urnengraf is in de gemeente Venlo het duurst in vergelijking met de tarieven in de regio, doordat het bijzetten goedkoop is, zijn de totale kosten lager dan in Bergen;
- Gemeente Venlo hanteert voor een urnengraf het laagste tarief in de regio;
- In gemeente Peel en Maas worden geen urnengraven uitgegeven.

3.4.2 Kansen

- De kosten zijn in 2017 ten opzichte van voorgaande jaren afgenomen;
- Het tarief voor het onderhouden van de grafvelden is hoog: nieuwe afspraken maken met de WAA Groep betreffende tariefstelling of onderhoud aan een andere partij aanbesteden;
- Er is geen tarief (te betalen door nabestaanden) voor het algemeen onderhoud van de begraafplaatsen;
- Meer inkomsten genereren door de begraafplaatsen aantrekkelijker maken door bijvoorbeeld:
 - meer differentiatie in termijnen
 - opwaardering van de begraafplaatsen
 - betere communicatie (brochure)
 - toestaan grafkeuze
 - toestaan reserveren van een graf

3.4.3 Aandachtspunten

- Jaarlijks meer kosten dan inkomsten (gemiddeld € 171.000,-- negatief saldo);
- Geen overheadkosten in de jaarrekening 2017 en begroting 2018;
- Mogelijk geen goede vergelijking te maken met de kosten gemaakt in 2015 en 2016 tussen 2017 omdat in 2017 geen overheadkosten zijn opgenomen;
- Het kengetal dat KYBYS hanteert (€ 2,15 per m²) voor het onderhoud is lager dan het bedrag dat in 2017 voor het onderhoud op de grafvelden is betaald (€ 3,70 per m²);
- De tarieven particulier grafrecht die de gemeente Venlo hanteert zijn – in vergelijking met de regio – hoog;

- De uitgifte van nieuwe graven (grafrechten) waren in 2017 laag, hetgeen een lagere kostendekking heeft veroorzaakt.

3.5 Organisatie proces begraven: administratie, onderhoud

Het proces dat in werking gaat voor een begrafenis op de gemeentelijke begraafplaatsen staat hieronder weergegeven.

Uitvaartondernemer

- Aangifte van overlijden;
- Invullen en digitaal aanleveren formulier t.b.v. begrafenis;
- Telefonisch contact met de beheerder bepalen datum/tijd van de begrafenis.

Beheerder van de begraafplaats

- 24/7 telefonisch bereikbaar
- Bepalen datum/tijd van de begrafenis;
- Terugkoppeling met de administratie;
- Geeft opdracht voor het delven en dichten;
- Verzorgd de communicatie met de nabestaanden op de begraafplaats.

Administratie

- Verwerken van de gegevens;
- Maken en versturen factuur;
- Bijwerken administratie van de verleningen en afstandsverklaringen.

Opmerkingen:

- Korte lijnen maken dat het proces overzichtelijk is en foutloos verloopt.
- Er zijn onvoldoende controlemomenten en/of checklist van het proces.
- Er is geen terugkoppeling van de opdracht om een graf te delven.
- De uitgifte van graven en het voeren van de administratie ligt volledig bij één medewerker van de gemeente; dat dit bij slechts één persoon is ondergebracht maakt het erg kwetsbaar.
- De beheerder van de begraafplaatsen wordt belast doordat hij 24/7 telefonisch beschikbaar is.

Standaard zijn drie medewerkers in het proces betrokken: de beheerder, medewerker voor de administratie en een buitenmedewerker. Voor de administratie is nog een medewerker betrokken als back-up. De aangifte van overlijden wordt gedaan bij afdeling Burgerzaken en de beheerder van de begraafplaatsen. De begraafplaatsadministratie ligt bij afdeling Team Buitendienst en Beheer Sportexploitatie. De uitvaartondernemers die regelmatig op de begraafplaats komen, kennen de weg en weten bij wie ze moeten zijn. Een risico vormen de uitvaartondernemers die niet eerder op de begraafplaats zijn geweest.

3.6 SWOT analyse

Deze SWOT analyse is een algemene analyse van de begraafplaatsen in de gemeente Venlo waarin de resultaten van het onderzoek van KYBYS en de uitkomst van de informatiebijeenkomsten zijn samengevat.

3.6.1 Sterktes

- De begraafplaatsen hebben het karakter van een gedenkpark, dragen bij aan een groene uitstraling en vormen een oase van rust
- De inzet van vrijwilligers op de begraafplaatsen in Velden en Belfeld is uniek

- Het onderhoudsniveau in Velden en Tegelen is goed
- Er zijn publicatieborden aanwezig
- Overdekte urnenmuur in Tegelen en Belfeld
- Urnentuin in Velden
- Het onderhoud op de begraafplaatsen in Tegelen, Blerick en Venlo wordt sinds kort grotendeels uitgevoerd door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt vanwege een beperking.

3.6.2 Zwaktes

- Inzet van vrijwilligers op de begraafplaatsen Blerick en Venlo is niet te realiseren door de ligging en omvang
- Vrijwilligers op de begraafplaatsen in Velden en Belfeld zijn op leeftijd: werkvoortzetting is daarom niet gegarandeerd
- Met uitzondering van de begraafplaats in Velden vormen de paden een knelpunt voor mensen die slechter been zijn
- Met uitzondering van begraafplaatsen Velden en Tegelen is het onderhoudsniveau matig (bron: vrijwilligersonderzoek)
- Een toiletvoorziening ontbreekt op 4 van de 5 begraafplaatsen

3.6.3 Kansen

- Door afstoting of verkoop van grond kan ruimte vrijgemaakt worden, dit heeft een positief effect op de kosten, de sfeer en het beheer
- Klankbordgroepen voor vrijwilligers op de begraafplaatsen zorgen ervoor dat geluisterd wordt naar de vrijwilligers en dat er goede input is voor onderhoud en feedback over de begraafplaatsen. Naast vrijwilligersgroepen is dit een goede vorm van participatie
- Periodiek ruimen en heruitgifte van graven zorgt voor een beter beeld op de begraafplaatsen
- De inzet van nieuwe vrijwilligers resulteert in verzorgde begraafplaatsen. Dit kan bijdragen aan meer betrokkenheid van nabestaanden en toename in de uitgifte van graven en asbestemmingen
- Op begraafplaats Venlo is interesse voor de verkoop van een gedeelte aan de Marokkaanse moskee. In het verleden is al een deel van de begraafplaats verkocht aan de Joodse gemeenschap.
- Op begraafplaats Blerick is interesse voor de verkoop van een gedeelte aan de Islamitische gemeenschap. Tot nu toe zijn twee grafvelden ingericht als Islamitisch grafveld.

3.6.4 Knelpunten

Teruglopende kostendekking door:

- Afnemend aantal begravingen
- Onverzorgde begraafplaatsen
- Minder vrijwilligers

4 Trends en ontwikkelingen

Op het gebied van begraven en cremeren zijn er de laatste jaren wat ontwikkelingen gaande. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de trends en ontwikkelingen op landelijk gebied. Daarna wordt een vertaalslag gemaakt naar de begraafplaatsen in Venlo. Vervolgens worden er opties gegeven om de begraafplaatsen toekomstbestendig te maken. Echter, deze opties zijn niet altijd geschikt voor alle begraafplaatsen. Het zijn alleen mogelijkheden die genoemd worden om mee te gaan in de landelijke trends en ontwikkelingen.

4.1 Cremeren

In de afgelopen dertig jaar is het aantal crematies sterk gestegen. Het gemiddeld landelijk crematiecijfer is in 2017 gestegen naar 64,7%. Mogelijk ligt het crematiecijfer in de gemeente Venlo veel hoger, vanwege de vele crematies die door bewoners in het grensgebied (Duitsers) worden uitgevoerd. Hoewel de extra crematies in de regio een vertekend beeld vertonen van het crematiecijfer van alleen inwoners van de gemeente Venlo, kan geconcludeerd worden dat sec 'cremeren' eigenlijk niet meer onder 'trends en ontwikkelingen' valt. Echter, er bestaat nog een steeds een behoefte om asbussen een plek te geven op de begraafplaats zodat dierbaren de overledene kan bezoeken. De diversiteit van het aanbod en de kwaliteit van de asbestemmingen zijn daarbij belangrijke factoren om gebruik te maken van de faciliteiten op de begraafplaats. Omdat voor nabestaanden niet bekend is hoe lang de belangstelling bestaat om de asbestemming te bezoeken en om de kosten te kunnen overzien, wordt vaak de voorkeur gegeven aan kort durende termijnen van de asbestemmingen. Dit sluit ook aan bij de reden van cremeren: cremeren is goedkoper dan begraven en overledenen willen nabestaanden niet 'opzadelen' met de zorg voor een graf.

Situatie begraafplaatsen Venlo:

Op alle gemeentelijke begraafplaatsen worden urnengraven uitgegeven en bestaat de mogelijkheid om een urn bij het (grond)graf te begraven. In 2017 zijn totaal 46 asbestemmingen verzorgd en hebben totaal 167 begravingen plaatsgevonden. Gemeente Venlo geeft jaarlijks circa 1.220 verloven voor begraven en crematies uit. Circa 14% (13,8%) van het totaal aantal verloven betreffen begravingen op de gemeentelijke begraafplaatsen. Dat zou betekenen dat circa 86% van uitgegeven verloven crematies betreffen; dit komt neer op circa 1.050 crematies (86% van 1.220). Slechts een heel klein deel daarvan komt as bestemming op de begraafplaats terug.

Geconcludeerd kan worden dat de meeste asbussen worden meegenomen naar huis. Dit geldt met name voor Duitse nabestaanden die om deze reden gebruik maken van Nederlandse crematoria. Overigens is de Duitse wetgeving op dit gebied gewijzigd (de crematie as mag na een crematie in Duitsland ook mee naar huis worden genomen) en zal er naar alle waarschijnlijkheid op termijn minder gebruik worden gemaakt van Nederlandse crematoria in de grensgebieden. Nader onderzoek kan uitwijzen wat het percentage crematiebezoekers zijn uit Duitsland, zodat een zuivere berekening kan worden gemaakt van het 'Venlose' crematiecijfer.

Mogelijkheden ter verbetering:

- Meer diversiteit in asbestemmingen, zoals:
 - Gedenkbos/boom voor urnen. Met name begraafplaats Blerick beschikt over mogelijkheden om een gedenkbos aan te leggen;
 - Urnenmuur, diverse mogelijkheden;

- Strooivelden, inrichten met gedenkmonument met naamplaatjes van de overledenen;
 - Urnenvijver voor drijvende urnen;
 - Aanleg van sierurnen/beeldentuin;
 - Aandacht voor biologisch afbreekbare urnen en urnengraven, bijvoorbeeld een “organisch ei” (ei groeit uit tot boom, boom wordt gevoed door as overledene).
- Ligging van de asbestemmingen op de begraafplaats. Een snel/eenvoudig bereikbare locatie op de begraafplaats met inrichting (zoals zitbanken om even te gedenken) is een factor om een asbestemming op de begraafplaats te nemen.
 - Kortere termijnen van uitgifte en verlengen van het grafrecht. Veelal wordt voor een asbestemming een periode van 20 jaar als erg lang ervaren. Door een grafrecht termijn van (bijvoorbeeld) 5 jaar aan te bieden, is de periode voor nabestaanden ‘te overzien’ en blijven de kosten relatief laag.
 - Nader onderzoek naar de marktpotentie van het aantal as bestemmingen.

4.2 Natuurbegraven

Steeds vaker wordt er gesproken en geschreven over natuurbegraafplaatsen. Begraven worden in de natuur, op de hei of in het bos, waarbij de verbinding met de natuur en ecologische aspecten belangrijke motieven zijn om begraven te worden in de natuur. Een natuurbegraafplaats wordt gekenmerkt door natuurlijke materialen en er worden op de meeste natuurbegraafplaatsen geen graven geruimd; geen rijen met grafzerken en aangeharkte paden ertussen. De graven op natuurbegraafplaatsen zijn vaak eeuwigdurend. Nabestaanden hebben dan geen kosten van verlengingen en onderhoud. Uit dit onderzoek blijkt dat de motieven van mensen die kiezen voor natuurbegraven sterk overlappen met de motieven van de mensen die kiezen voor cremen: geen zorg voor nabestaanden en nabestaanden niet opzadelen met kosten voor (verlenging van) grafrechten. Naar verwachting zal natuurbegraven vooral ten koste gaan van het marktaandeel van cremen en slechts in beperkte mate van het marktaandeel van traditioneel begraven.

Momenteel telt Nederland 14 natuurbegraafplaatsen. Jaarlijks worden totaal circa 600 overledenen op één van de natuurbegraafplaatsen begraven. Dit is een aanzienlijke stijging sinds 2011 toen nog maar circa 10 overledenen op een natuurbegraafplaats werden begraven. Het marktaandeel van de natuurbegraafplaatsen is nog steeds klein: circa 0,4% van het totaal.

Situatie gemeente Venlo

Binnen de gemeentelijke grenzen ligt natuurbegraafplaats Venlo-Maasbree. Dit is een belangrijke ‘concurrent’ van de traditionele gemeentelijke begraafplaatsen. Op de website van de natuurbegraafplaats wordt al direct de link met de traditionele begraafplaats gelegd, zie onderstaand citaat van de website:

“Men kiest voor Natuurbegraafplaats Venlo-Maasbree meestal vanwege de prachtige plek te midden van het natuurschoon. Maar ook financiële aspecten kunnen een rol spelen. Begraven in de natuur is goedkoper dan begraven op een traditionele begraafplaats en in enkele gevallen goedkoper dan cremen.” Op de website volgt een toelichting dat op een natuurgraf geen (dure) grafsteen wordt geplaatst.

Natuurbegraafplaats Venlo-Maasbree biedt evenals de gemeente Venlo ook graven uit met een termijn van 20 jaar. Op de natuurbegraafplaats is er nog keuze tussen een familiegraf, een bosgraf of een natuurgraf. Tevens kan op de natuurbegraafplaats gekozen worden voor langere termijnen waaronder onbepaalde tijd.

Mogelijkheden ter verbetering:

- Aanbieden graven met langere termijnen, waaronder grafrechten voor onbepaalde tijd;
- Profileren 'natuurlijk gelegen graven'. Met name de begraafplaats Blerick voldoet aan de eis om natuurlijk gelegen graven uit te geven; de begraafplaats ligt in het bos en biedt daarmee kansen om als tegenwicht te dienen voor de nabij gelegen natuurbegraafplaats. Daarnaast is op begraafplaats voldoende capaciteit om graven voor langere tijd en/of onbepaalde tijd uit te geven.

4.3 Begraven volgens andere culturen

Steeds vaker kiezen moslims ervoor om in hun woonplaats te worden begraven in plaats van in hun geboorteland, omdat hun kinderen hier zijn opgegroeid en zich hier definitief vestigen. Door zich hier te laten begraven maken de ouders het voor hun kinderen mogelijk regelmatig het graf te bezoeken. In de praktijk blijkt dat de behoefte toeneemt naarmate er meer voorzieningen beschikbaar zijn. Daarnaast zijn er ook andere factoren van invloed. De islamitische geloofsgemeenschap stelt specifieke eisen aan de inrichting van een begraafplaats. Met deze eisen en wensen dienen rekening gehouden worden bij de inrichting van een islamitisch gedeelte. Daarnaast is het voor moslims een grote wens om voor onbepaalde tijd begraven te kunnen worden.

Situatie begraafplaatsen Venlo

Op de begraafplaats 'Blericks Bergen' zijn specifieke mogelijkheden tot het begraven volgens de islamitische cultuur. Tevens kan men gebruik maken van een wasruimte ter voorbereiding aan de begraafplaats.

4.4 Maatschappelijke trend: ontzorgen

Steeds meer wordt de roep tot 'ontzorgen' waargenomen. Tegenwoordig wil men na overlijden de nabestaanden niet achterlaten met de zorg voor een graf. Redenen kunnen zijn dat ouders/kinderen niet meer vanzelfsprekend in dezelfde woonplaats wonen en de toename van individualisme en verzuiling. Daar komt bij dat er tegenwoordig meer alleenstaanden zijn die geen nabestaanden hebben om een graf te onderhouden. Ook slechte financiële situaties wegen mee in het besluit om gecremeerd te worden en nabestaanden zo te ontzorgen door geen financiële verplichtingen na te laten (toekomstverwachting van uitvaartondernemers). Dit kan leiden tot toename van crematies tenzij alternatieven door de gemeente worden aangeboden.

Situatie begraafplaatsen Venlo

"Standaard" aanbod van producten en dienstverlening

Mogelijkheden ter verbetering:

Door in samenwerking met uitvaartondernemers een gezamenlijk dienstenpakket aan te bieden, kunnen nabestaanden in grotere mate ontzorgd worden. Hierbij past differentiatie van diensten en faciliteiten op basis van behoeften uit de maatschappij.

4.5 Maatschappelijke trend: meer vrijheid/geen strakke regels

Meer vrijheid in grafbedekking (en grafkeuze)

Er bestaat geen taboe meer rond uitvaarten. Tegenwoordig maken mensen bij leven al een keuze van lijkbezorging (begraven of cremeren), een draaiboek voor het afscheid, de keuze van een gedenksteen en de locatie van het graf. Er is er meer behoefte aan gepersonaliseerde invulling van uitvaarten hetgeen

terug is te zien in de diversiteit van grafmonumenten. De begraafplaats wordt zo een afspiegeling van de individu in plaats van na de dood toegekend worden aan de 'massa': de standaard grafbedekkingen.

In het verlengde daarvan is eigen grafkeuze een factor bij de voorbereiding van het afscheid. Dus niet alleen wanneer het afscheid nadert, worden voorbereidingen getroffen. Het toestaan om een graf te reserveren is een mogelijk effect als een men zelf de locatie van het graf kan bepalen (grafkeuze). Op natuurbegraafplaatsen is het de gewoonte dat mensen zelf de locatie bepalen en dan ook direct het grafrecht afsluiten.

Situatie begraafplaatsen Venlo

De regelgeving met betrekking tot de grafbedekking in de gemeente Venlo is begrensd; de nabestaanden hebben de vrije keuze voor vorm en soort van de grafbedekking, mits er wordt voldaan aan de binnen de gestelde afmetingen en gebruik wordt gemaakt van duurzame materialen. Daarnaast is een eigen grafkeuze en/of reserveren van graven niet toegestaan.

Mogelijkheden ter verbetering:

- Toestaan meer ruimte voor individualiteit van grafmonumenten. Als tegenwicht van de natuurbegraafplaats waar niets op het graf geplaatst mag worden;
- Toestaan eigen grafkeuze. Een graf kan zelf worden uitgezocht (plattegrond verstrekken) of tegen betaling van een tarief kan een medewerker van de gemeente meelopen;
- Toestaan reserveren van graven. Het grafrecht gaat direct in. Voor familieleden kan het een groot voordeel zijn om bij elkaar in de buurt begraven te worden. Voor de gemeente is het voordelig om direct inkomsten te genereren.

4.6 Kindergraven

Vroeger waren kindergraven veelal gesitueerd op een afgelegen hoekje van een begraafplaats met bescheiden monumentjes. Tegenwoordig zijn het de meest uitbundige graven. Kinderen werden vroeger vaak samen in een algemeen grafje begraven. Tegenwoordig vindt begraving van kinderen vrijwel geheel plaats in particuliere graven, omdat ouders een eigen plek willen hebben. Landelijk gezien worden algemene kindergraven, in verband met de ruimingscyclus van 10 jaar, bijna niet meer uitgegeven.

Situatie begraafplaatsen Venlo

Op de gemeentelijke begraafplaatsen zijn aparte kinderveldjes aangelegd. In het verleden zijn wel algemene kindergraven uitgegeven, maar deze zijn nooit geruimd.

Mogelijkheden ter verbetering:

Afhankelijk van de beschikbare ruimte zou een foetusveld (ook wel vlinderveld of sterretjesveld genoemd) tot de mogelijkheden moeten behoren. Volgens de uitvaartondernemers en –vereniging is hier concrete vraag naar. Op een foetusveld worden kindjes begraven die worden geboren voor de 24e week van de zwangerschap en daarmee niet levensvatbaar zijn. Een foetusveld is eenvoudig van inrichting en heeft uitsluitend anonieme plekken (dus geen grafsteen, geen naamsvermelding, grafkenmerken of grafrechten) eventueel gecombineerd met de mogelijkheid tot het ophangen van

een vlinder (zie foto) of ster en een algemeen gedenkteken. Begraven op een foetusveld kan bijvoorbeeld tegen een (eenmalig) gereduceerd tarief.

4.7 Bovengronds begraven

Vanwege de vaak (te) harde bodem of gewoon omdat het onderdeel is van de cultuur, is bovengronds begraven in veel Zuid-Europese landen als Italië, Spanje en Portugal, in Nieuw-Zeeland en ook in Zuid-Amerika de gewoonste zaak van de wereld. In Nederland is deze manier van begraven nog niet zo ingeburgerd. Maar het is wel mogelijk en wordt ook steeds vaker toegepast. De reden hiervoor is niet

zozeer de harde bodem maar eerder de hoge grondwaterstand die begraafplaatsen parten speelt. In Nederland is sprake van een toenemende belangstelling voor bovengronds begraven. Met deze begraafvorm blijft de overledene gevoelsmatig dichtbij. Bovengronds begraven kan bijvoorbeeld in een galerijmuur met nissen, die door wanden van elkaar zijn gescheiden. In elke nis is plaats voor één overledene. Leveranciers van (systemen voor) bovengrondse graven proberen de markt voor bovengronds

begraven te ontwikkelen. De focus ligt hierbij sterk op de technische en functionele aspecten; de doelgroep wordt gevormd door organisaties die een begraafplaats exploiteren. Hoe groot de autonome vraag van nabestaanden voor deze vorm van begraven is, is niet bekend. Het gebruik van gerealiseerde bovengrondse graven is sterk wisselend.

Situatie begraafplaatsen Venlo

Op de begraafplaatsen wordt bovengronds begraven niet aangeboden. De gesignaleerde trend biedt onvoldoende aanleiding om bovengrondse graven in Venlo te realiseren mede gelet op de hoge investeringskosten.

4.8 Begraven op eigen terrein

De laatste jaren blijkt een toenemende belangstelling waarneembaar voor het begraven van dierbaren op eigen terrein. Het is wettelijk toegestaan op eigen terrein te begraven. De gemeente dient hier toestemming voor te verlenen. Bij het begraven op eigen terrein wijst de gemeenteraad op verzoek van een burger een gedeelte van diens grond aan als bijzondere begraafplaats. Daarbij spelen overwegingen van ruimtelijke ordening en welzijn een rol van betekenis. Een gemeente kan hieraan nadere voorwaarden stellen. In dit verband wordt alvast gewezen op de langdurige en aanzienlijke ruimtelijke gevolgen van het begraven op eigen terrein en de langdurige plicht tot handhaving van de ongestoorde grafgruist.

Situatie begraafplaats Venlo

Er is geen beleid ontwikkeld voor begraven op eigen terrein.

Mogelijkheden ter verbetering:

Om precedenten of/of ad hoc beleid te voorkomen is het advies: beleid opstellen.

4.9 Gebruik en nevengebruik van de begraafplaats

Er is een trend waarneembaar waarbij begraafplaatsen zich steeds vaker ontwikkelen tot multifunctionele rouwparken c.q. gedenkparken waarin een diversiteit aan begraaffuncties is geïntegreerd, waardoor

respectvol, waardig en stijlvol afscheid kan worden genomen van nabestaanden met meer aandacht voor individuele rouwverwerking. De kwaliteit en het niveau van dienstverlening spelen daarbij een grote rol. De functie van gedenken is nauw verbonden met de functies begraven en asbezorging. Naast het traditionele begraven, cremieren en herdenken zijn ook functies als bezinning, natuur en cultuurhistorie van belang op een begraafplaats. Het is daarom belangrijk een evenwicht te vinden tussen “oude” (traditionele) en “nieuwe” (moderne) functies op de begraafplaats met een eigentijdse dienstverlening. Met name het groen op de begraafplaats kan een zeer bepalend onderdeel zijn van de begraafplaats. Een passende aankleding van de beplanting geeft rust en intimiteit en doet recht aan de sfeer van de begraafplaats in welke functie dan ook. Belangrijk hierbij is geschikte beplanting welke het best tot zijn recht komt op de begraafplaats. Ook zorgvuldig onderhoud voor het behoud van de vitaliteit van de beplanting speelt hierbij een belangrijke rol. Naast het groen spelen ook de grafzerken- of monumenten en de (wandel)paden een belangrijke rol die de structuur en de sfeer van de begraafplaats bepalen. Harmonie tussen het groen en de infrastructuur is de sleutel waardoor de begraafplaats naast een laatste rustplaats en herdenkingsplaats ook een bezinnings- en natuurfunctie kan vervullen.

Situatie begraafplaatsen Venlo:

De begraafplaats Blerick heeft een groen karakter en heeft in meer of mindere mate een parkachtige uitstraling zonder dat de structuur en overzicht op de begraafplaatsen worden aangetast. Op de begraafplaatsen bestaan geen nevenfunctionaliteiten.

Mogelijkheden ter verbetering:

De begraafplaats Blerick is geschikt voor het inrichten van een gedenkplek vanwege de natuurlijke elementen gelegen op of nabij de begraafplaats. Door het plaatsen van mooie en duurzame banken op specifieke plekken op de begraafplaats (bij monumentale boom, uitzichtpunt e.d.) kan worden voldaan aan een mogelijke behoefte en komen deze speciale plaatsen meer in het zicht.

Er mag meer ruchtbaarheid (pr) aan de monumentale graven op begraafplaatsen komen. Denk hierbij aan informatieborden over graven waar en welke notabelen etc. liggen begraven.

5 Kernpunten toekomstig beleid

De analyse en status gecombineerd met trends en ontwikkelingen leiden tot beleid.

5.1 Verkleinen totale begraafoppervlak

Overtollig begraafoppervlak op de begraafplaatsen (met name op begraafplaats Venlo) biedt mogelijkheden om de grafvelden compacter te maken middels een gericht uitgiftebeleid in combinatie met de omvorming en extensivering van delen van de begraafplaats. De positieve financiële effecten van deze maatregelen zullen op de wat langere termijn optreden. De oppervlakte gerelateerde kosten kunnen worden teruggebracht middels verwijdering en omvorming van onderhoudsintensieve beplanting en paden. Graven waarvan afstand wordt gedaan worden bovengronds geruimd. We zetten hiermee in op slim bezuinigen zonder dat dit ten koste gaat van de beeldkwaliteit en het onderhoudsniveau. Uiteindelijk kunnen lege grafvelden worden omgevormd naar "bos" om zo bij te dragen aan de CO2 omzetting.

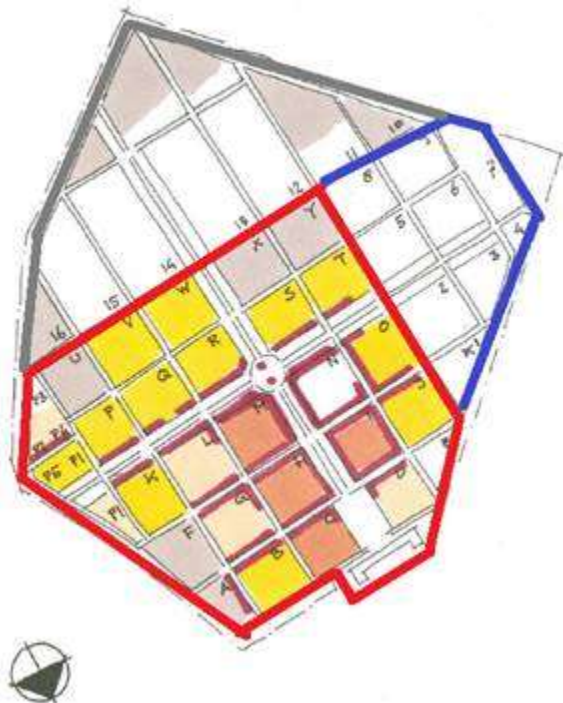
5.2 Multifunctionaliteit

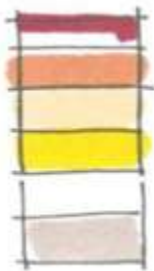
Er is een trend waarneembaar waarbij begraafplaatsen zich steeds vaker ontwikkelen tot multifunctionele rouwparken c.q. gedenkparken waarin een diversiteit aan begraaffuncties is geïntegreerd, waardoor respectvol, waardig en stijlvol afscheid kan worden genomen van nabestaanden. Een verdere multifunctionele groei naar algemene openbare ruimte (park) zal stapvoets geschieden. Dat sluit naadloos aan bij de andere 'groene' visies.

5.3 Erfgoed

Uit de Nota Begraafplaatsen uit 2005 hebben we gemakshalve pagina's 34-36 overgenomen.

5.3.1 Begraafplaats Venlo

Waardevolle randen: gave samenstelling monumentale graven
 Hoogwaardig middenveld: gaaf beeld en gave samenstelling
 Incidentele waarden: matig gave samenstelling middenveld
 Middenveld met her en der een enkel waardevol incident
 Regulier terrein met indifferente waarden
 Open, niet in gebruik als grafveld

Rood omlijnde deel

Dit deel wordt aangewezen als gemeentelijk monument. Beschermd worden de ruimtelijke structuur van grafvelden en paden, de inrichting, de individuele graftekens, groenstructuren, ommuring en het entreegebouw.

Gebruik: Dit deel van de begraafplaats blijft bestemd voor begravingen. In de rode en oranje zones is de historische uitstraling leidend. In de gele en grijze zones kan aansluiting worden gezocht bij een meer eigentijdse uitstraling. Advies is om in dit van de begraafplaats niet te ruimen (bovengronds en ondergronds)

Onderhoud: De randen van de monumentale velden worden intensief onderhouden en in de middenvelden kan minder intensief onderhoud wordt gepleegd zodat ruimte ontstaat voor grassen, bloemen en kruiden. Lanen met laanbomen worden behouden dan wel hersteld.

Referentiebeeld randen

Referentie middenvelden

Referentie niet-historische grafvelden met ruimte voor eigentijdse begravingen in de gele en grijze zones

Blauw omlijnde deel

Dit deel van de begraafplaats kan vanuit erfgoed worden onttrokken aan begravingen. Graftekens hebben geen bijzondere cultuurhistorische waarde.

Gebruik: omwille van de aansluiting op de groene terrasrand waar de Fontys ligt zou dit gedeelte meer kunnen vergroenen, hetzij door bomen hetzij door een meer parkachtige inrichting

Onderhoud: extensief onderhoud, waarbij de relatie met het oude deel van de begraafplaats zichtbaar blijft

Referentie blauwe gedeelte

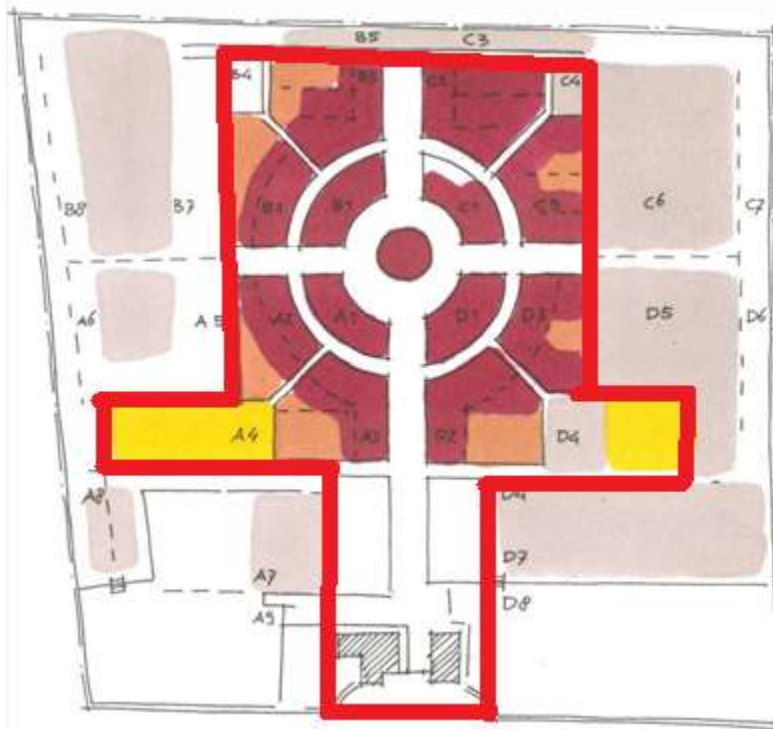
Grijs omlijnde deel

Dit gedeelte kan vanuit erfgoed geheel worden onttrokken aan begravingen. Graftekens hebben geen bijzondere cultuurhistorische betekenis.

Referentiebeelden transformatie tot bos/park (oude begraafplaats aan de Ganzenstraat, Venlo)

5.3.2 Begraafplaats Tegelen

Waardevolle randen: gave samenstelling monumentale graven
 Hoogwaardig middenveld: gaaf beeld en gave samenstelling
 Incidentele waarden: matig gave samenstelling middenveld
 Middenveld met her en der een enkel waardevol incident
 Regulier terrein met indifferente waarden
 Open, niet in gebruik als grafveld

Rood omlijnde deel

Dit deel wordt aangewezen als gemeentelijk monument. Beschermd worden de ruimtelijke structuur van grafvelden en paden, de inrichting, de individuele graftekens, groenstructuren, ommuring en het entreegebouw. Het nieuwe kantoorgebouw rechts van de ingang wordt niet aangewezen

Gebruik: Dit deel van de begraafplaats kan bestemd blijven voor begravingen, hetzij zeer terughoudend, waarbij de bestaande graven en gedenktekens behouden blijven. In de rode en oranje zones is de historische uitstraling leidend. In dit deel van de begraafplaats wordt niet geruimd (bovengronds en ondergronds)

Onderhoud: De randen van de monumentale velden worden intensief onderhouden en in de middenvelden kan minder intensief onderhoud wordt gepleegd zodat ruimte ontstaat voor grassen, bloemen en kruiden. Lanen met laanbomen worden behouden dan wel hersteld.

Referentiebeeld monumentale gedeelte Tegelen

Overige deel

Gebruik: Dit deel van de begraafplaats kan in gebruik blijven voor reguliere begravingen. Omwille van de aansluiting op het monumentale deel zou dit gedeelte meer kunnen vergroenen, hetzij door bomen hetzij door een meer parkachtige inrichting

Onderhoud: extensief onderhoud, waarbij de relatie met het oude deel van de begraafplaats zichtbaar blijft en ruimte ontstaat voor grassen, bloemen en kruiden.

Referentie overig deel van de begraafplaats Tegelen

5.4 De begraafplaatsen

Uit onze analyses is gebleken dat begraafplaats Venlo over voldoende oppervlakte beschikt om in de toekomstige begraafbehoefte te kunnen voorzien. Centralisering van alle begravingen op één begraafplaats (Venlo) is mogelijk en brengt voordelen met zich mee voor wat betreft onderhoud en beheer. Wij adviseren echter om de overige begraafplaatsen niet te sluiten. Een belangrijke reden is dat de gemeente op weinig tot geen draagvlak van de bewoners en vrijwilligers kan rekenen: bewoners willen bij voorkeur in hun eigen woonkern begraven worden en voor vrijwilligers is de begraafplaats niet alleen een plek waar zij hun tijd nuttig kunnen besteden, het is ook een plek waar zij sociale contacten onderhouden. Dit is met name voor de vrijwilligers op leeftijd zeer waardevol.

Tevens hebben wij onderzocht of privatisering van de begraafplaatsen tot de kansen behoort. Hoewel dit het geval is, zijn er veel argumenten te noemen om hier niet voor te kiezen. Sterker: de kans om (meer) vrijwilligers en mensen met een arbeidsbeperking in te zetten blijkt financieel aantrekkelijker.

5.5 Advies toekomstbestendige begraafplaatsen

Om de begraafplaatsen toekomstbestendiger te maken en om te kunnen besparen op onderhoud adviseren wij het volgende:

- De gemeente wil draagvlak en betrokkenheid. Zorg voor waarborging en waar mogelijk uitbreiding van de inzet van vrijwilligers. In ieder geval voor de begraafplaatsen Velden en Belfeld. Om dit te kunnen realiseren is het belangrijk om het zijn van vrijwilliger op de begraafplaats aantrekkelijk te houden en de vrijwilligersgroepen te ondersteunen, zowel met middelen als met initiatieven om de groep op sterkte te houden. Daarnaast is het van belang dat de gemeente blijft openstaan voor informatie en input van de burgers. Een mogelijkheid is het vormen van klankbordgroepen per begraafplaats.
- Begraafplaatsen zijn uitermate geschikt als een beschutte werkplek voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt vanwege een arbeidsbeperking. Begraafplaatsen Venlo en Blerick maken zoveel mogelijk gebruik van deze groep wsw'ers voor het onderhoud van de begraafplaatsen. Inbesteding heeft een gunstige invloed op de begroting, en hierdoor houdt de gemeente ook grip op de kosten.
- Aanbieden van verschillende producten en mogelijkheden zoals variatie in graftermijnen, grafkeuze en het aanbieden van (diverse) asbestemmingen.
- Door reductie van het begraafoppervlak op begraafplaats Venlo kan worden bespaard op onderhoudskosten. Het bruto grafoppervlak (BGO) kan worden verkleind van de huidige 16,8 m² naar 8-10 m². Dit is mogelijk omdat er sprake is van een overcapaciteit aan begraafoppervlak ten opzichte van de behoefte aan nieuwe graven. De reeds in gebruik genomen grafvelden kunnen optimaal worden benut door tussenliggende vrijgekomen graven te ruimen en opnieuw uit te geven. Hierdoor blijven de grafvelden compacter, is dit bevorderlijk voor het beeld en is de ingebruikname van nieuwe grafvelden niet nodig. Door het BGO te verlagen is kwaliteitsniveau A voor onderhoud op de meeste locaties mogelijk. Ongebruikte grafvelden kunnen worden gesloten en onderhoudsarm worden beheerd.
- Er is een trend waarneembaar waarbij begraafplaatsen zich steeds vaker ontwikkelen tot multifunctionele rouwparken c.q. gedenkparken waarin een diversiteit aan begraaffuncties is geïntegreerd, waardoor respectvol, waardig en stijlvol afscheid kan worden genomen van nabestaanden met meer aandacht voor

- Verkoop van (een deel van) de grond van begraafplaats Venlo. Dat vraagt om een andere inrichting van de begraafplaats waardoor een deel afgestoten kan worden. Onderstaande illustratie geeft weer welk deel van de begraafplaats in Venlo ook in de toekomst gebruikt zal blijven worden als begraafplaats (paars gedeelte).

Begraafplaats Venlo

Voor de toekomst gaan we uit dat we het paarse gedeelte gebruiken als begraafplaats. Onder andere door de afname van de behoefte tot begraven en te begraven op plekken die wij komen, kunnen we de begraafplaats terug brengen tot het paarse gebied. De overige ruimte, verblijfs groen, gaan we ontmantelen wat betreft grafvelden waardoor we dit gebied efficiënter en daardoor goedkoper kunnen beheren.

6 Maatregelen en aanbevelingen

In dit hoofdstuk staan de maatregelen en aanbevelingen beschreven.

6.1 Compacter inrichten

Overtollig begraafoppervlak op de begraafplaatsen (met name op begraafplaats Venlo) biedt mogelijkheden om de grafvelden compacter te maken middels een gericht uitgiftebeleid in combinatie met de omvorming en extensivering van delen van de begraafplaats. De positieve financiële effecten van deze maatregelen zullen op de wat langere termijn optreden. De oppervlakte gerelateerde kosten kunnen worden teruggebracht middels verwijdering en omvorming van onderhoudsintensieve beplanting en paden. Graven waarvan afstand wordt gedaan worden bovengronds geruimd. We zetten hiermee in op slim bezuinigen zonder dat dit ten koste gaat van de beeldkwaliteit en het onderhoudsniveau. Uiteindelijk kunnen lege grafvelden worden omgevormd naar “bos” om zo bij te dragen aan de CO² omzetting.

6.2 Participeren

Op een aantal begraafplaatsen zijn er veel vrijwilligers actief. Vanuit financieel oogpunt is het werken met vrijwilligers voor de gemeente gunstig. Ook voor de betrokkenheid bij de begraafplaatsen en het onderhoudsniveau is het werken met vrijwilligers prima. De gemeente waardeert de inzet van vrijwilligers dan ook en faciliteert de vrijwilligers en acties die er zijn. Ook staat de gemeente evenementen toe. De gemeente organiseert of bedenkt dit niet zelf, maar biedt wel ondersteuning. Bij evenementen kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een lichtjesavond of een route op de begraafplaats die de bezoekers naar bijzondere plekken leidt.

De gemeente houdt zich niet bezig met actieve werving van vrijwilligers. Wel richt de gemeente klankbordgroepen in met als doel de mening van de bewoners/vrijwilligers/uitvaartondernemers te achterhalen en te informeren over ontwikkelingen op de begraafplaatsen. Een klankbord groepsbijeenkomst kan ook een prima gelegenheid vormen om de vrijwilligers in het zonnetje te zetten.

6.3 Inbesteden

Door de investering waarbij mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt worden ingezet voor het onderhoud van de begraafplaatsen (is reeds in gang gezet) kan de gemeente op het niveau van de begroting komen. Deze inzet van wsw'ers heeft financieel gezien een substantieel positief effect.

6.4 Communicatie en PR

De gemeente zet beperkt middelen in voor communicatie en PR; ingestoken wordt op laaghangend fruit waarbij beperkte investeringen relatief veel effect kunnen hebben en er niet geconcurrereerd wordt met de markt. Een voorbeeld hiervan is om de online vindbaarheid en informatievoorziening over de begraafplaatsen te verbeteren, bijvoorbeeld middels een eigen website voor de begraafplaatsen of optimalisering van de verwijzing vanuit de gemeentelijke website naar de begraafplaatsen als digitaal uithangbord. Een ander voorbeeld hiervan is de opwaardering van de publicatieborden op elke begraafplaats, zowel fysiek als inhoudelijk en ook qua vormgeving van de inhoud.

6.5 Differentiatie productaanbod

Keuze in uitgiftetermijnen, toestaan grafkeuze en reserveren komt bij de tariefvaststelling door het college aan bod.

6.6 Huidige Beheers verordeningen

De huidige beheersverordening uit 2010 is toe aan een nieuwe versie. Na goedkeuring van de visie door de raad zal een nieuwe versie van de beheersverordening aan het college ter goedkeuring worden aangeboden. Hierin worden ook elementen opgenomen voor begraven van gemeentewege.

6.7 Opstellen beleidsregel voor begraven op eigen terrein.

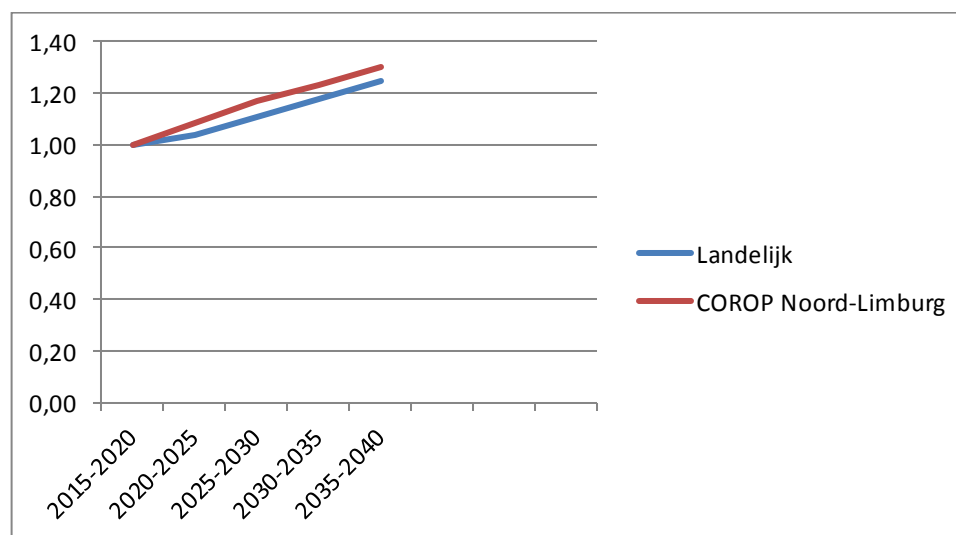
Na goedkeuring van de visie door de raad zal een beleidsregel voor begraven op eigen terrein aan het college ter goedkeuring worden aangeboden.

Bijlage A Begraafbehoefte en capaciteitsberekening

Sterftecijfer

Om de toekomstige begraafbehoefte te bepalen is er gebruik gemaakt van de sterfteprognose van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en dan specifiek van het COROP-gebied waarin gemeente Venlo valt. Het COROP-gebied ('Noord-Limburg') bevat ook de gemeenten Venlo, Bergen, Gennep, Horst aan de Maas, Mook en Middelaar, Peel en Maas, en Venray. In de toegepaste CBS-prognose zijn demografische ontwikkelingen in het gebied verwerkt, zoals enerzijds de vergrijzing van de bevolking en de toename van de gemiddelde leeftijd bij overlijden en anderzijds eventuele (stedelijke) uitbreidingen en de huidige en toekomstige leeftijdsopbouw van de bevolking. Daarmee is de prognose specifiek afgestemd op het genoemde gebied.

Onderstaande grafiek geeft de sterfteprognose weer van het COROP-gebied ('Noord-Limburg') en de landelijke sterfteprognose. Te zien valt dat de landelijke sterfteprognose iets lager ligt dan de sterfteprognose in het COROP-gebied.

Uitgangspunten bij de berekening

- Berekening op basis van de begraafhistorie op de gemeentelijke begraafplaatsen in de periode 2013 tot en met 2017;
- Er worden geen algemene graven op de gemeentelijke begraafplaatsen uitgegeven;
- Op de begraafplaatsen Venlo, Blerick en Velden worden geen urnen nissen uitgegeven;
- Op alle begraafplaatsen wordt dubbeldiep begraven;
- De vrije graven zijn lege aangelegde graven;
- Vrije graven op niet-ingerichte grafvelden zijn bij de berekening buiten beschouwing gelaten;
- Bij de berekening is uitgegaan van een actief ruimingsbeleid, zodat binnen de huidige contouren van de begraafplaats op de ingerichte grafvelden kan worden voorzien in de begraafbehoefte.
-

Het resultaat van de berekeningen wordt per begraafplaats beschreven in onderstaande tabel. De toelichting en analyse op de gegevens worden onder de tabel geformuleerd.

Begraafplaats	Berekende toekomstige begraafbehoefte tot 2040 (aantallen)	Aantal vrije graven	Begraven tot op basis van aantal vrije graven	Aantal graven nog te ruimen	Begraven tot op basis van aantal vrije en geruimde graven
Venlo	966	93	2015-2020	1.395	na 2040
Blerick	422	21	2015-2020	738	na 2040
Tegelen	457	2	2015-2020	655	na 2040
Velden (Molendijk)	145	3	2015-2020	74	na 2040
Belfeld	162	0	2015-2020	198	na 2040

Begraafplaats	Berekende toekomstige behoefte aan urnengraven tot 2040 (aantallen)	Aantal vrije urnengraven	Begraven tot op basis van aantal vrije urnengraven	Aantal urnengraven nog te ruimen	Begraven tot op basis van aantal vrije en geruimde urnengraven
Venlo	330	15	2015-2020	29	2015-2020
Blerick	35	1	2015-2020	0	na 2040
Tegelen	69	3	2015-2020	5	2015-2020
Velden (Molendijk)	35	2	2015-2020	1	2015-2020
Belfeld	64	0	2015-2020	0	2015-2020
Belfeld	6	1	2015-2020	13	na 2040

Begraafplaats Venlo

Particuliere graven

Op basis van de begraafbehoefte en de huidige beschikbare capaciteit kan er op de begraafplaats Venlo begraven worden tot het jaar 2020. Dit is op basis van het aantal vrije particuliere graven (93) exclusief de vrije graven die nog geruimd moeten worden en exclusief de particuliere graven waarvan jaarlijks afstand wordt gedaan.

Maatregelen:

- Gemeente kan de nog niet geruimde 1.392 particuliere graven (gedeeltelijk) gaan ruimen om meer capaciteit te verkrijgen. Wanneer er geruimd zou worden is er de komende 25 jaar nog capaciteit.
- Gemeente kan een grafveld wat nog leeg is inrichten om te kunnen begraven.

Urnen graven

Op basis van de behoefte aan urnengraven en de huidige beschikbare capaciteit kunnen er op de begraafplaats Venlo asbussen begraven worden tot het jaar 2020. Dit is op basis van het aantal vrije urnengraven (15) exclusief de vrije urnengraven die nog geruimd moeten worden en exclusief de urnengraven waarvan jaarlijks afstand wordt gedaan. Wanneer de gemeente de nog niet geruimde 14 urnengraven gaat ruimen en tevens de jaarlijkse graven waar afstand van wordt gedaan ruimt, blijft er een capaciteitstekort tot 2020.

Maatregelen:

- De gemeente kan een leeg grafveld inrichten voor een urnentuin.

Begraafplaats Blerick

Particuliere graven

Op basis van de begraafbehoefte en de huidige beschikbare capaciteit kan er op de begraafplaats Blerick begraven worden tot het jaar 2020. Dit is op basis van het aantal vrije particuliere graven (21) exclusief de vrije graven die nog geruimd moeten worden en exclusief de particuliere graven waarvan jaarlijks afstand wordt gedaan.

Maatregelen:

- Gemeente kan de nog niet geruimde 738 particuliere graven (gedeeltelijk) gaan ruimen om meer capaciteit te verkrijgen. Wanneer bijvoorbeeld de helft (369) geruimd zou worden is er de komende 25 jaar nog capaciteit.
- Gemeente kan een grafveld wat nog leeg is inrichten om te kunnen begraven.

Urnen graven

Op basis van de begraafbehoefte en de huidige beschikbare capaciteit ontstaat er op de begraafplaats Blerick op zeer korte termijn een tekort aan urnengraven. Dit is op basis van het aantal vrije urnen graven (1). De afgelopen vijf jaar zijn er geen urnengraven vrij gekomen terwijl er gemiddeld jaarlijks 1 wordt uitgegeven. Tevens zijn er ook geen urnengraven die nog geruimd kunnen worden.

Maatregelen:

- De gemeente kan een grafveld wat nog leeg is inrichten voor een urnentuin.

Begraafplaats Tegelen

Particuliere graven

Op basis van de begraafbehoefte en de huidige beschikbare capaciteit ontstaat er op de begraafplaats Tegelen op zeer korte termijn een tekort aan graven. Dit is op basis van het aantal vrije particuliere graven (2) exclusief de vrije gaven die nog geruimd moeten worden en exclusief de particuliere graven waarvan jaarlijks afstand wordt gedaan. Wanneer de gemeente de jaarlijkse particuliere graven waar afstand van wordt gedaan ruimt, blijft er een capaciteitstekort op korte termijn.

Opvallend is dat de afgelopen drie jaar het aantal bijzettingen 2x zoveel is dan de nieuw uitgegeven graven.

Maatregelen:

- Gemeente kan de nog niet geruimde 655 particuliere graven (gedeeltelijk) gaan ruimen om meer capaciteit te verkrijgen. Wanneer bijvoorbeeld de helft (327) geruimd zou worden is er capaciteit tot 2035. Wanneer alle 655 graven geruimd worden is er de komende 25 jaar nog capaciteit.
- Gemeente kan een grafveld wat nog leeg is inrichten om te kunnen begraven.

Urnen graven

Op basis van de begraafbehoefte en de huidige beschikbare capaciteit kunnen er op de begraafplaats Tegelen asbussen begraven worden tot het jaar 2020. Dit is op basis van het aantal vrije urnen graven (3) exclusief de vrije urnengraven die nog geruimd moeten worden en exclusief de urnengraven waarvan jaarlijks afstand wordt gedaan. Wanneer de gemeente de nog niet geruimde 2 urnengraven gaat ruimen en tevens de jaarlijkse urnengraven waar afstand van wordt gedaan ruimt, blijft er een capaciteitstekort tot 2020.

Maatregelen:

- De gemeente zou een grafveld wat nog leeg is kunnen inrichten voor een urnentuin.

Urnen nissen

Nieuwe urnen nissen worden niet meer uitgegeven en er vinden ook geen bijzettingen plaats. Er zijn nog 4 vrije urnen nissen op de begraafplaats Tegelen. Dit is exclusief de vrije urnen nissen die nog geruimd moeten worden en exclusief de urnen nissen waarvan jaarlijks afstand wordt gedaan. In de periode van 2013-2017 is er van 14 urnen nissen afstand gedaan.

Maatregelen:

- Wanneer de gemeente de 14 urnen nissen waar afstand van is gedaan is ruimt, creëert de begraafplaats een capaciteit van 18 urnen nissen.

Begraafplaats Velden

Particuliere graven

Op basis van de begraafbehoefte en de huidige beschikbare capaciteit ontstaat er op de begraafplaats Velden op zeer korte termijn een tekort aan graven. Dit is op basis van het aantal vrije particuliere graven (3) exclusief de vrije gaven die nog geruimd moeten worden en exclusief de particuliere graven waarvan jaarlijks afstand wordt gedaan. Wanneer de gemeente de jaarlijkse particuliere graven waar afstand van wordt gedaan ruimt, blijft er een capaciteitstekort op korte termijn.

Maatregelen:

- Gemeente kan de nog niet geruimde 74 particuliere graven (gedeeltelijk) gaan ruimen om meer capaciteit te verkrijgen. Wanneer alle 74 graven geruimd worden is er capaciteit voor de komende 25 jaar.
- Gemeente kan een grafveld wat nog leeg is inrichten om te kunnen begraven.

Urngraven

Op basis van de begraafbehoefte en de huidige beschikbare capaciteit kunnen er op de begraafplaats Velden asbussen begraven worden tot het jaar 2020. Dit is op basis van het aantal vrije urngraven (2) exclusief de vrije urngraven die nog geruimd moeten worden en exclusief de urngraven waarvan jaarlijks afstand wordt gedaan. Wanneer de gemeente het nog niet geruimde urngraf (1) ruimt, en tevens de jaarlijkse urngraven waar afstand van wordt gedaan ruimt, blijft er een capaciteitstekort tot 2020.

Maatregelen:

- De gemeente zou een grafveld wat nog leeg is kunnen inrichten voor een urnentuin.

Begraafplaats Belfeld

Particuliere graven

Op basis van de begraafbehoefte en de huidige beschikbare capaciteit ontstaat er op de begraafplaats Belfeld op zeer korte termijn een tekort aan graven. Dit is op basis van het aantal vrije particuliere graven (0) exclusief de vrije gaven die nog geruimd moeten worden en exclusief de particuliere graven waarvan jaarlijks afstand wordt gedaan. Wanneer de gemeente de jaarlijkse particuliere graven waar afstand van wordt gedaan ruimt, blijft er een capaciteitstekort op korte termijn.

Maatregelen:

- Gemeente kan de nog 198 niet geruimde particuliere graven (gedeeltelijk) gaan ruimen om meer capaciteit te verkrijgen. Wanneer bijvoorbeeld de helft (99) geruimd zou worden is er capaciteit tot 2030. Wanneer alle 198 graven geruimd worden is er capaciteit voor de komende 25 jaar.
- Gemeente kan een grafveld wat nog leeg is inrichten om te kunnen begraven.

Urngraven

Op basis van de begraafbehoefte en de huidige beschikbare capaciteit ontstaat er op de begraafplaats Belfeld op zeer korte termijn een tekort aan urngraven. Dit is op basis van het aantal vrije urngraven (0). Er zijn geen urngraven waarvan afstand is gedaan in de periode 2013-2017 en er zijn ook geen urngraven die nog geruimd moeten worden.

Maatregelen:

- De gemeente zou een grafveld wat nog leeg is kunnen inrichten voor een urnentuin.

Urnen nissen

Op basis van de begraafbehoefte en de huidige beschikbare capaciteit kan er op de begraafplaats Belfeld begraven worden tot het jaar 2020. Dit is op basis van het aantal vrije urnen nissen (1) exclusief de vrije urnen nissen die nog geruimd moeten worden en exclusief de urnen nissen waarvan jaarlijks afstand wordt gedaan.

Maatregelen:

- Gemeente kan alleen de urnen nissen waar afstand van wordt gedaan ruimen en zal dan de komende 25 jaar voldoende capaciteit hebben.
- Gemeente kan de nog 13 niet geruimde urnen nissen (gedeeltelijk) gaan ruimen om meer capaciteit te verkrijgen. Wanneer bijvoorbeeld de helft (6) geruimd zou worden is er al capaciteit voor de komende 25 jaar.
- De gemeente kan een nieuwe urnenmuur op de begraafplaats plaatsen.

Kansen

- Er is voldoende capaciteit op de begraafplaatsen als er geruimd wordt of als er nieuwe grafveld wordt ingericht.
- Gemeente kan alleen de particuliere graven waar afstand van wordt gedaan ruimen en de capaciteit zal dan jaarlijks toenemen. Dit omdat het gemiddeld aantal graven waar jaarlijks afstand van wordt gedaan hoger ligt dan het gemiddelde aantal graven dat wordt uitgegeven. Er komen dus jaarlijks meer graven vrij dan dat er uitgegeven worden.

Knelpunten

- Er worden jaarlijkse van meer graven en as bestemmingen afstand gedaan ten opzichte van het aantal nieuwe uitgiften. Op de langere termijn leidt dit tot inkrimpen van de begraafplaats.
- Op korte termijn moet er op alle begraafplaatsen begraafruimte worden gecreëerd. Bij voorkeur met graven ruimen.
- Op de begraafplaatsen wordt er meer van graven afstand gedaan dan dat er nieuwe graven worden uitgegeven.
- Op de begraafplaatsen vinden veel bijzettingen plaats.